

#3 **O kulturni antipolitiki** mestne občine Novo mesto: "Zneski, namenjeni za kulturo, ne le da ne sledijo inflacijski stopnji, ampak so tudi nominalno manjši. Toda zmanjševanje ne prizadene vseh enako. V zadnjih letih je pravi razcvet doživela pihalna godba iz Straže, ki na leto s strani občine pridobi 3,5 milijone tolarjev. Gotovo ni naključje, da iz Straže prihaja podžupan za družbene dejavnosti Boris Dular, ki bi bil, v kolikor se Stražani res odločijo za samostojno občino, najresnejši kandidat za tamkajšnjega župana. Zelo priročen način financiranja predvolilne kampanje, ni kaj!" Izpod neusmiljenega peresa **velerespektovanega B. B. Blaića**, njegove predeksistence.

4 **Gospodična Petra Ostanek** želi počivati na **pokopališču Srebrniče**: "Z nekonvencionalnostjo, subtilnostjo in spoštovanjem do prostora je arhitektura pokopališča Srebrniče izrazil presežek v slovenskem prostoru, kar sta formalno potrdili Piranesijeva in Plečnikova arhitekturna nagrada. Vnaša pa tudi optimizem, da je celo v relativno determiniranem in zaprtem okolju, ki je sicer značilen za novomeško arhitekturo, možen kvalitativni preskok."

#5 Nekdaj prvo pero Parka se zopet vrača na kraj zločina, "**C i g o b a r " i n n e k a t e r e z n j i m p o v e z a n e r e č i :** "Največji paradoks je v tem, da bo družina Tasič s spremembo zazidalnega načrta dobila nekaj, kar sploh ni bistven element tega, zaradi česar se je ves proces sploh začel. Prebivalci stanovanjskega naselja Brezje bodo zaradi nesmiselnega novomeškega urbanizma, zaradi očitnega nevpogleda dela novomeških mestnih svetnikov v problem naselja in njegovih prebivalcev t še naprej hodili v precej oddaljeno trgovino po vsakodnevne in ostale potrebščine, namesto da bi to, upoštevajoč načelo enakih možnosti imeli povsem blizu bivališč." Piše **T o m a ž L e v i č a r**

#6 **Starosta novomeškega žurnalizma vs. Janković & co:** "Govorimo seveda o razrednem boju, ki so ga naši evropski pradedje in dedje (če niso sami sodili med gnile kapitaliste) bili z vzpenjajočim se monstroom profita: govorimo o boju za osemurni delavnik, za dopust, za spodobno plačilo, proste vikende... V širšem smislu so to nedvomno kulturne pridobitve, lahko bi rekli, da so naša kulturna dediščina v smislu kulture dela, kulture življenja in uživanja prostega časa." Namesto vas razmišlja **M a r i j a n D o v i č .**

#8-9 **K O L U M N E**
Barica Smole, Tina Ban, Natalija Mikec, Uroš Lubej, Rok Avbar.

#10: **Nataša Ravbar** o svojih impresijah iz Kitajske, **Med lovom na čarovnice in željo po napredku** : "Kitajci so me pogosto spraševali, kako je mogoče, da je tako močna in spoštovana država, kot je bila Jugoslavija, razpadla. Ko sem jim razložila, da je to državo sestavljalo več narodov in narodnosti s svojim jezikom, zgodovino, navadami in kulturo, ki so si vsi želeli svojo državo, niso mogli razumeti. Dobila sem samo debel pogled. Hiteli so mi pojasnjevati: "Poglej našo Ljudsko Kitajsko, kjer v slogi živi 56 različnih narodnosti. V sožitju smo Hani, Tibetanci, Ujguri, Mongoli in drugi. Skupaj pa tvorimo močno pest." Pri tem so obvezno pokazali svojo pest."

#12-13 **Rok Jožef se pogovarja z Ireno Yebuah**: "Seveda, to je čista narava. Če odpreš vse resonančne prostore, pride do valovanja, vsako valovanje pa ima določeno frekvenco, ki se sliši."

#14 **P a r k e X t r e m e**
Najmlajši član zveze borcev in drugi največji slovenski pisatelj, **gospod Šinigoj** v boksarskem ringu izživlja svoj gnev nad direkcijo Parka - lokalnega trobila: "Kaj bi lagal, usral sem se. Z Borisom se nisem hotel soočiti, ker je on ipak sto kil mišic. Pa že čist je bil živčen, ker smo med poskakovanjem v krogu vsi buljili izvoljenko njegovega srca! Z upanjem sem pogledal proti najlažjemu članu tokratne zasedbe, a me je seveda takoj minilo - Bacek se je pokazal za izjemno hitrega, in se je posluževal partizanske taktike piči in odpizdi. Benetonov pob je pa itak ves čas izvajal peterlinski maneuver."

#17 Intervju z **D i c k y B . H a r d y .**
Pogovarja se **B r a n e Š k e r j a n c .**

19-21 **K U L T U M :**
Marian se je raznežil ob Kozinovi opereti, Vlaho pa ob Mr. Luckyju. Tu so še recenzije, prešanka, film in **N A G R A D N O V P R A Š A N J E ! ! !**

22 Še poslednjič pred direktorjevim ukazom o ukinitvi - **Dr. Novšek, Jebul in Big Fak** in njihov **POTLAČ, ANALNO TROBILO**. Vse zelo šuš šuš in puš puš. **BIZARNO, GROZLJIVO IN ŠKANDALOZNO!!!**

#23 **I n f o t o č k a** še nikoli tako popolna. Če želite zvedeti, v kateri javni hiši v Novem mestu predvajajo tudi kulturni program in kje bo predaval Dr. Novšek.

#24 **F O T O P U B** gosti učence Boruta Peterlina in Tomaža Grdina.

kultura na robu živčnega zloma

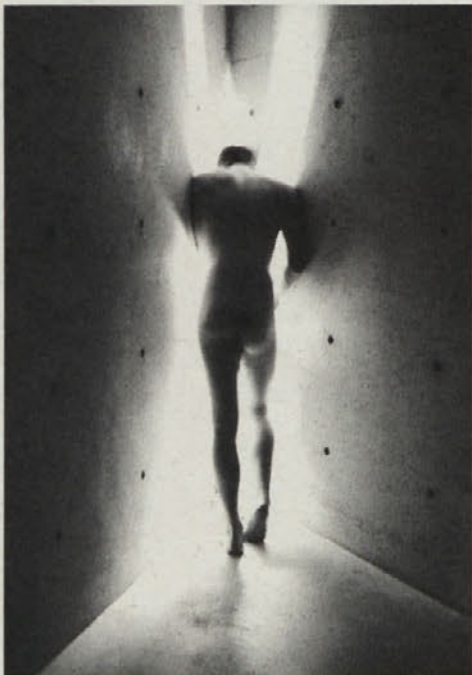
Ne dolgo nazaj smo govorili o tem, da je mesto mrtvo, da je premalo takšnih ali drugačnih kulturnih manifestacij itn. Dejansko pa imamo danes dokaj široko kulturno ponudbo, vrsto različnih ponudnikov in produkcij, sicer ne vedno na najvišjem nivoju in še zdaleč ne na nivoju kakšne Ljubljane, toda dovolj močno, da bi morala zadovoljevati okuse in potrebe širše novomeške populacije. Toda ali je temu tako?

Kot kaže ni. Kulturni dogodki so slabo obiskani, vsaj tisti del, ki ne spada med tako imenovano kulturo na najvišjem nivoju, kot so gledališke predstave v KC Janeza Trdine, ki so razprodane neodvisno od kvalitete, inscenacije Matjaža Bergerja, ki so uspešnice, neodvisne od vremena, proslave ob dnevu kulture in podobnih dnevih ter dogodkih, pa imajo že v naprej kultni status, kljub temu da z astronomski proračuni ne dosegajo niti kvalitete povprečnih prireditev pred dvajsetimi leti, tipa zapriseganja Titovih pionirčkov, po katerih se glede na formo in vsebino očitno zgledujejo.

Medtem pa ostali nizko proračunski kulturni projekti in njihovi akterji, kljub temu da s svojimi produkcijami kvalitativno načeloma ne zaostajajo za zgoraj omenjenimi, mnogokrat jih celo prekašajo, hkrati pa zapolnjujejo vrzel, ki zeva med provinco in metropolo, po pravilu ostajajo prezrti tako s strani javnosti kot s strani občinskih in državnih struktur, ki delijo proračunska sredstva.

Vsekakor pa ni nobene bojazni za neko drugo kulturo, ki je od nekdanj v polnem zamahu in razcvetu, ne glede na ekonomske, politične, ekološke in ostale krize. Gre za kulturo pitja in žretja, kulturo zadevanja do konca in naprej, ni pomembno kako in s čim, pomemben je le rezultat. Pomembno je, da se v petek ob štirih jutraj v nabito polnem lokalu rjovejo hiti, da se slini in bruha drug po drugem, da se vsaj v teh urah ljubi ter če bog da, na koncu tudi pobije (in bog zna biti včasih presenetljivo radodaren). Kultura vina in iger, če smo iskreni bolj vina kot iger, se tako začne nekeje v četrtek, tu seveda ne smemo pozabiti tudi praznike, tako uradne kot neuradne, doseže svoj višek v petek, v soboto se na vso moč poskuša obdržati formo iz prejšnjega dne, na gospodov dan večina pade dol, medtem ko si preostanek populacije, tisti v najboljši psiho-fizični kondiciji, neke vrste elitisti in anarhisti, tudi na vsega dela prost dan ne pustijo počivati, vlijejo še zadnjič v tednu, iz tedna v teden, iz leta v leto, iz smrtnega v post-smrtno življenje. Pestro, ni kaj.

Damir Skenderović

poker mestne občine s kulturnim proračunom za narodov blagor

Boris Blaić

Pismo o nameri za obnovo in oživitev Narodnega doma, ki sta ga v začetku marca podpisala župan Mestne občine Novo mesto dr. Anton Starc in predsednik Društva Novo mesto Tone Škerlj, zbuja vtis, da so v občini na oblasti ljudje, ki jim za kulturo ni vseeno in so zanjo pripravljeni preliti tudi zadnjo kapljo krvi. Ali bolje, zapraviti še zadnji tolar.

Nenavadno pa je, da do takega sporazuma prihaja v času, ko se občinska sredstva, namenjena kulturi, zmanjšujejo iz leta v leto. Tako je v zadnjih treh letih delež proračunskih sredstev za kulturo iz dobrih 12 odstotkov v letu 1999 zdrsnil na slabih 9 odstotkov za leto 2001. Zneski, namenjeni za kulturo, ne le da ne sledijo inflacijski stopnji, ampak so tudi nominalno manjši. Tako je bilo leta 1999 na področju kulture z vsemi investicijami vred porabljenih dobrih 453 milijonov tolarjev, za leto 2001 pa je v ta namen predvidenih le 400 milijonov.

Kratkovidnost mestne oblasti je očitna. V času ko se novomeška knjižna produkcija po dolgem času zopet povečuje in prebija na širši slovenski trg, občina za založniške projekte v letu 2001 razpiše sramotnih 1,2 milijona tolarjev, kar je že ob minimalnih honorarjih in najcenejšem možnem tisku komajda dovolj za eno samo knjižico.

Kljub temu zmanjševanje sredstev ne prizadene vseh porabnikov proračunskega denarja. V zadnjih letih je na primer pravi razcvet doživela pihalna godba iz Straže, ki na leto s strani občine pridobi 3,5 milijone tolarjev, kar je skoraj milijon in pol več kot dobi novomeški simfonični orkester. Gotovo ni naključje, da iz Straže prihaja podžupan za družbene dejavnosti Boris Dular, ki bi bil, v kolikor se Stražani res odločijo za samostojno občino, najresnejši kandidat za tamkajšnjega župana. Zelo priročen način financiranja predvolilne kampanje, ni kaj!

Mestna oblast, ki ji urbanistične težave Novega mesta že nekaj časa kalijo javno podobo (razpadajoči Rotovž, stara porodnišnica in Narodni dom, umirajoči Glavni trg, prometni zastoji in težave s parkiranjem...), se teh problemov na žalost loteva predvsem z lepotnimi popravki in administrativnimi ukrepi, ki pa se v praksi nikakor ne primejo. Tako je že nekaj časa v veljavi odlok, ki za Glavni trg določa, da morajo biti vsi prostori, ki so višje od pritličja, namenjeni izključno za stanovalce. A kaj, ko je lastnik kar lepega števila stanovanj na Glavnem trgu podjetje Zarja d.d. (ta je v večinski lasti občine in tudi njen direktor je eden od podžupanov), ki za najem teh prostorov zahteva tako astronomsko visoke zneske, da se jih morebitni stanovalci kljub atraktivni legi že od daleč izogibajo.

Neznosna lahkost vladanja, s katero se novomeška oblast spušča v projekt obnove Narodnega doma, ne vzbuja nič kaj prijetnih občutkov. Občina se loteva prenove nekaterih objektov, toda ko je investicija končana, običajno zmanjka denarja, da bi obnovljene prostore napolnila z ustrežno vsebino.

Na drugi strani se mestna oblast loteva prenove nekaterih objektov, toda ko je investicija končana, preprosto zmanjka denarja, da bi obnovljene prostore tudi napolnila z ustrežno vsebino. Tako smo najprej obnavljali Kulturni center Janeza Trdine. Vsekakor je bil stari Dom JLA potreben obnove, in ideja za prenovo prostora, ki bi ga namenili za razvoj kulturnega dogajanja v mestu, se je zdela plemenita. Danes se Kulturni center lahko "pohvali" s peščico gledaliških predstav in filmskimi projekcijami, ki se zadnje čase vse

bolj odmikajo od zastavljenih programskih smernic (razen če po kaki novi klasifikaciji 102 dalmatinca ne uvrščamo med art filme). Tu je seveda še epizoda z Visoko šolo za upravljanje in poslovanje, ki je z blagoslovom tedanje oblasti preprosto uzurpirala prenovljene kletne prostore KČJa, ne da bi za to plačala en sam tolar. Ampak o tem je bilo prelito že dosti črnila. Odgovorni so med tem že diplomirali, in nič ne kaže, da bi se kdo zavzel za to, da se nastala škoda kdaj popravi.

Ko so bili leta 1998 odplačani še zadnji milijoni dolga za obnovo Kulturnega centra, smo v Novem mestu začeli s prepotrebno gradnjo prizidka Knjižnice Mirana Jarca, ki je ob prezasedenosti starih prostorov že pokala po šivih. Tokrat je bila težava v tem, da je bila vrednost investicije prenizko ocenjena. Najverjetneje zato, da je bilo Ministrstvo za kulturo sploh pripravljeno subvencionirati gradnjo. To je pripeljalo do današnjega stanja, ko je jasno, da bodo najeti krediti odplačani šele čez nekaj let, da se ne ve, od kod bo prišel denar za obnovo starega dela knjižnice, in da bo za normalno poslovanje knjižnice, kjer grožnje z izklopom električnega toka zaradi neplačevanja računov sodijo v dnevno rutino, zmanjkalo sredstev.

Zato pa se bomo v Novem mestu očitno lotili neke druge stavbe, katere prenova ravno tako sodi v javni interes. Narodni dom na Sokolski ulici je bil zgrajen leta 1875 in je bil prvi narodni dom na Slovenskem. Razpadajoča stavba, ki zdaj v glavnem služi za vaje novomeškim rok bandom, je brez dvoma eden pomembnejših kulturnih in zgodovinskih spomenikov Novega mesta. V letih obstoja so bile v njem čitalnica, knjižnica, dekliška šola, gledališče, sokolsko društvo ter mnoge druge dejavnosti in organizacije. Da, obnova te hiše je brez dvoma plemenita in narodnozavedno dejanje. Glede na izkušnje s KČjem pa se zna ponovno zgoditi, da bo do obnove sicer prišlo, da pa bo drugi del pisma o nameri, ki govori o oživitvi Narodnega doma, zaradi pomanjkanja sredstev preprosto pozabljen.

Neznosna lahkost vladanja, s katero se novomeška oblast spušča v projekt obnove Narodnega doma, ne vzbuja nič kaj prijetnih občutkov. Omenjeni dokument o obnovi starega Sokolskega doma je bil podpisan v obdobju, v katerem je v občinskem proračunu za kulturo realno namenjenih za polovico manj sredstev kot pred petimi leti. Načelni sporazum o Narodnem domu predvideva ustanovitev "Sklada za obnovitev in oživitev Narodnega doma", ne ve pa se, od kod naj bi sklad potrebna sredstva pridobival. Na denar Ministrstva za kulturo ni moč resno računati, saj je po obisku kulturne ministrice Andreje Rihter v Novem mestu postalo jasno, da bomo Novomeščani lahko veseli, če bo država pripravljena pomagati pri dokončanju prenove knjižnice in da je občinarska skrb za usodo Narodnega doma čisto nič neimenzionira. Tako smo davkoplačevalci pred časom v nabiralni Narodni dom! V njem nas mestna oblast sprašuje, koliko denarja smo pripravljeli za obnovo. Nek nov samoprispevek? Ne, plačujemo davke.

foto: Borut Peterlin

III 895

D2007/2494

problemi novomeške arhitekture

pokopališče Srebrniče

Petra Ostanek

Arhitekt Aleš Vodopivec se navezuje na pokopališče kot arhetip. Zgodovina arhitekture se začne z grobišči, nadaljuje pa s svetišči in naselbinami. Simbolnost teh najstarejših dokumentov o človeški prisotnosti v prostoru se je ohranjala skozi razvoj spreminjanja pomenov v arhitekturi. Pokopališče je "kraj spomina", v preteklosti je bilo "mesto mrtvih", ker se je z izrazitostjo arhitekturnega nagovora lahko primerjalo z naselbinami. Za prof. Vodopivca je pokopališče "kraj najintimnejših razmerij do brezmejnosti sveta in končnosti življenja".

Arhitektov razmislek o tradicionalnih slovenskih pokopališčih (ki jih določa obodni zid in arhitekturno urejen notranji prostor) je na lokaciji v Srebrničah izražen v gosti poraščenosti obstoječega gozda, ki prevzame funkcijo oboda in tako definira prostor pokopališča. - Spomnimo se na Heideggrovo misel, da je prostor v bistvu tisto, kar je obmejeno. Naravno prevzema funkcijo človeške intervencije, ustvari se preobrat, ki je za arhitekturo neznatilen. Razen glasbe je namreč arhitektura edina umetnost, ki je imaginacija - ne izvira iz posnemanja narave. Ideja zidu, ki ni več potreben, se metaforično prenese v osnovno pokopališčno os od vhoda do poslovnega objekta ter leseno steno ob njej. Os simbolizira prehod iz teme proti svetlobi - iz gozda proti svetlobi jase. Prvotna zamisel gostega rastja na začetku poti je okrnjena s spremembo krajinske ureditve; sedaj je na levi ob vhodu jasa, v nadaljevanju pa na obeh straneh gozd. Kljub temu se ideja osi ohranja v rahlem dvigu terena in horizontali poslovnega objekta, ki se nakazuje v daljavi, ohranjen je vtis približevanja. Os in objekta ob njej so edini ortogonalni posegi v prostor, arhitekt ustvarja dialog, ob vertikalnost narave (visoke smreke) postavi horizontalnost grajenega, ostala krajinska ureditev se prilagaja reliefu. Arhitektura se z naravo ne bojuje za prevlado izraza, poskuša ustvarjati nenasilno simbiozo, ne želi se usmeriti v samopromocijo. Poslovilni objekt je kontemplativen, s svojim izrazom ne vsiljuje določene interpretacije - doživetje prostora naj bi bilo subjektivno, predvsem pa neobremenjeno z znaki. Lesena stena ločuje javni prostor poti od intimnejšega prostora mrliških vežic in vrtov pred njimi, vhodi v vežice so znižani in pomaknjeni za steno, omogočeni so različni nivoji umika v žalovanje in interakcije med ljudmi.

Poslovilna dvorana ni označena z religioznimi ali kakšnimi drugimi simboli, ponuja pogled v pomirjujočo naravo, oprema samo zadovoljuje svojo osnovno funkcijo. Steklена vhodna stena se lahko popolnoma odpre in slovesnost se lahko razširi tudi na zunanji pokrit prostor pred njo. Stebriščni del, ti. portik, subtilno spominja na vhodni del Plečnikovih Žal in na antično arhitekturo svetišč, kaže na intelektualno moč arhitektovega izraza, ki izvira iz odnosa do arhitekturne preteklosti in zavedanja, da arhitektura lahko izvira samo iz sebe. Razumevanje njenega razvoja je nujno za arhitekta, ki se poglobljeno ukvarja s svojim delom. Vhodni objekt z dolgo steno se s prekinitvijo vhoda nadaljuje v podporne stene terena. S cenzuro v horizontalni liniji je simbolno nakazan portal - s tem je ohranjena ena od pomembnih značilnosti tradicionalne podobe pokopališč.

Krajinska ureditev (izdelal jo je prof. Ogrin) ti. parkovnega pokopališča, ki pušča posamezne gručice dreves, tlakovane poti in travnate grobove s ploskovnimi oznakami, poudarja primaren odnos projekta do narave, posegi so spoštljivi, naravo želijo nadgraditi, ne želijo ji konkurirati. Parkovna ureditev omogoča razširjeno uporabo pokopališča - tudi kot sprehajališče in s tem zmanjšuje pesimističen značaj prostora, ki je bil v preteklosti nujen.

Aleš Vodopivec je oblikoval prostor, ki je pomemben prispevek k moderni arhitekturi Novega mesta. Izčiščenost arhitekturnega izraza je za nekatere osvobajajoča, za druge depersonificirana in zato grozljiva. V vsakem primeru je to prostor, kjer se lahko odločilno kultivira splošni okus, ki je na tradicionalnih pokopališčih viden v presežkih kamnitih skulptur in ornamentov. Arhitekt in sodelavci pokažejo, da je z razmislekom o pomenu prostora in njegovi funkciji možno doseči več dostojanstva, simbolike in mistike. Z nekonvencionalnostjo, subtilnostjo in spoštovanjem do prostora je arhitektura pokopališča Srebrniče izrazil presežek v slovenskem prostoru, kar sta formalno potrdili Piranesijeva in Plečnikova arhitekturna nagrada. Vnaša pa tudi optimizem, da je celo v relativno determiniranem in zaprtem okolju, ki je sicer značilen za novomeško arhitekturo, možen kvalitativni preskok.

naselje le za spanje

“Cigobar” ali o zgrešeni urbanistični politiki mesta

Leta 1985 je bil oblikovan zazidalni načrt za novomeško stanovanjsko naselje Brezje, ki se nekoliko odmaknjeno nahaja na severozahodnem delu mesta. Načrt je poleg ostalega določil tudi ureditev 40 stanovanjskih hiš skromnejših dimenzij. V začetku devetdesetih let je družina Tasič svoji stavbi sprva dodala kontejner, nato pa brez potrebne prostorske dokumentacije prizidek za gostinski lokal in trgovino. Za oboje seveda niso pridobili ustreznih dovoljenj. Inšpekcija je bila odločna ter nelegalnemu poslovanju v prizidku hitro storila konec.

Da bi presekali nezavidljivo stanje in ustregli družini Tasič v smislu, da se objekt legalizira ter v njem s prostorskimi akti poda možnost za vodenje trgovske (trgovina z živili in tekstilom) in gostinske dejavnosti, je Mestna občina Novo mesto leta 1999 pričela s potrebnim, v obsegu pa minimalnim spreminjanjem zazidalnega načrta za naselje, kjer živi okrog 400 ljudi. A poleg pristašev sprememb načrta se je našlo tudi nekaj ostrih nasprotnikov. Na javni obravnavi sprememb zazidalnega načrta je namreč okoli 50 okoliških krajanov pod vodstvom svojega predsednika g. Florijančiča ostro nasprotovalo vsakršnim spremembam, že po izteku javne razgrnitve pa je v protestni dopis poslalo še 292 okoličanov.

Z vidika skrbi mesta za svoje prebivalce je seveda še pomembnejše, da si mora mesto prizadevati, da je vsaj vsakodnevna preskrba z osnovnimi življenjskimi potrebščinami kar najbolj enakomerno porazdeljena po prostoru urbane sredine, tudi v manjših urbanih enotah, in torej zlahka dostopna. Dostopna mora biti, tega ne gre pozabiti, tudi za mlade in ostarele ter kakopak za vse one brez avtomobilov. Dejstvo, da to v tem naselju ni urejeno, je ena večjih pomankljivosti zazidalnega načrta.

Kakorkoli, družina Tasič je očitno ocenila, da je v naselju kupna moč za trgovino z živili (ki je posebno pomemben element spreminjanja načrta) zadostna. Upravičen in izkazan poslovni interes je torej prisoten in ta je del gonila celotnega procesa. Z

vidika skrbi mesta za svoje prebivalce je seveda še pomembnejše, da si mora mesto prizadevati, da je vsaj vsakodnevna preskrba z osnovnimi življenjskimi potrebščinami kar najbolj enakomerno porazdeljena po prostoru urbane sredine, tudi v manjših urbanih enotah, in torej zlahka dostopna. Dostopna mora biti, tega ne gre pozabiti, tudi za mlade in ostarele ter kakopak za vse one brez avtomobilov. Dejstvo, da to v tem naselju ni urejeno, je ena večjih pomankljivosti zazidalnega načrta. Nenazadnje pa mora biti mestu bližina trgovin z osnovnimi življenjskimi potrebščinami stanovanjem pogodu tudi zato, ker so tako locirane trgovine dostopne pešcu in kolesarju ter s tem izničujejo del prometnih, ekoloških, ekonomskih in prostorskih problemov urbane sredine: nepotrebne spremembe rabe površin, draga gradnja cest, parkirišč in podobnega, povečan motorni promet ter onesnaženje zraka, hrup... Celo Mestna občina Novo mesto sama neredko izraža strah pred velikimi trgovskimi centri na periferiji, ki so nasprotje razumni in glede na poselitve splošno dostopni ter razpršeni mreži oskrbnih točk. A čeravno uradniki po eni strani govorijo o tem, pa smo na drugi strani prav v zadnjem obdobju soočeni z gradnjo večjih trgovskih centrov na periferiji, ki se jim po ponekod po Evropi že zoperstavljajo z omejitvami glede lokacije in dovoljene velikosti prodajnih površin.

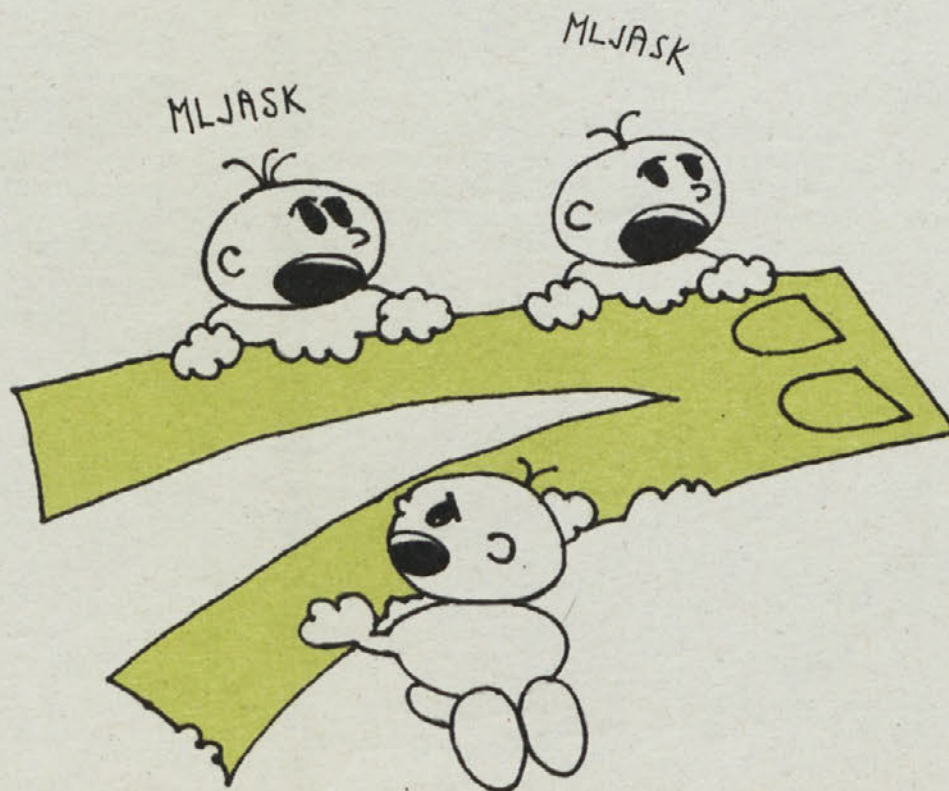
Poleg legalizacije prizidka bo družina Tasič lahko očitno odprla le trgovino s tekstilom. Najbrž ni nujno poudarjati, da je potreba po takšni trgovini v stanovanjskem naselju precej manjša kot denimo po trgovini z živili ali pač gostinskem lokal. Takšno odločitev na občini potihem opravičujejo z dejstvom, da bi bila trgovina in gostinski lokal nekakšno leglo kriminala, pijancev, streljanja in podobnih socialnih deviacij.

Še več, skladno s to politiko urbanega razvoja mesta, ki sicer govori eno, dela in omogoča pa nekaj drugega, so se najprej na novomeški mestni upravi in zatem še na mestnem svetu v prvi obravnavi sprememb zazidalnega načrta odločili celo onemogočiti družini Tasič urediti gostinski lokal in trgovino z živili, ki bi naselju Brezje, kjer na zgoščenem prostoru živi okoli 400 prebivalcev, gotovo pomenila pomemben element zvišanja trenutno nezavidljive kvalitete bivanja. Poleg legalizacije prizidka bo družina Tasič lahko očitno odprla le trgovino s tekstilom.

Najbrž ni nujno poudarjati, da je potreba po takšni trgovini v stanovanjskem naselju precej manjša kot denimo po trgovini z živili ali pač gostinskem lokal. Takšno odločitev na občini potihem opravičujejo z dejstvom, da bi bila trgovina in gostinski lokal nekakšno leglo kriminala, pijancev, streljanja in podobnih socialnih deviacij. Toda v kolikor se je kdo od njih spuščal v raziskave, ki jih glede vpliva prostora na obnašanje ljudi oziroma družbe izvaja ekološka psihologija, bi mogli ugotoviti prejkone ravno obratno. Poleg tega je preventiva in kurativa socialnih deviacij tudi ali celo predvsem skrb drugih institucij družbe, kot so šolstvo in vzgoja, socialne službe, policija...

A največji paradoks je v tem, da bo družina Tasič s spremembo zazidalnega načrta, ki se je začel na njihovo željo, dobila z omenjeno spremembo načrta nekaj, kar sploh ni bistven element tega, zaradi česar se je ves proces sploh začel. Prebivalci stanovanjskega naselja Brezje pa bodo zaradi takšnega nesmiselnega novomeškega urbanizma, zaradi očitnega nevpogleda dela novomeških mestnih svetnikov v problem naselja in njegovih prebivalcev ter mesta v celoti še naprej (če se pač ne zgodi preobrat v mišljenju) hodili v precej oddaljeno trgovino po vsakodnevne in ostale potrebščine, namesto da bi to, upoštevajoč pomembno načelo enakih možnosti in ob nesporno izraženem in upravičenem poslovnem interesu družine Tasič, imeli povsem blizu bivališč.

Tomaž Levičar

drzna retorika novih časov

foto: Boštjan Pucelj

DZS, Mercator, delavniki in stara vprašanja "razrednega boja"

Marijan Dović

Kolegica, ki dela v nedavno odprti firmi v mestu, mi ob priliki mirno pove, da je sprejela delo z deseturnim delavnikom, čeprav dela uradno seveda osem ur. Drugo slišim med prijateljicami praviti, kako je ob zaposlitvi v veliki novomeški firmi podpisala, da ne bo imela otroka. DZS ukine literarno založništvo. Ministrica Tea Petrin legalizira nedeljski odpiralni čas. Zveni navidez nepovezano, pa vendar so ob vsem tem možne nekatere opazke občega značaja.

Današnji čas je, v nekem smislu pa še bo, zaznamovan z bojem za zaščito kulturne dediščine. S tem po eni strani res mislimo na tisti klasični konzervativizem, ki se odraža v tenkočutni in boleštni skrbi za ohranjanje "izvirnih" podob mestnih jeder in drugih zgodovinskih in kulturnih spomenikov. Hkrati pa pod bojem za ohranitev kulturne dediščine, če mislimo pojem kulture v širšem smislu, lahko razumemo še nek drug boj, ki je nekoč nosil drugačno ime in tudi ni bil boj za ohranitev, temveč za pridobitev nečesa.

Govorimo seveda o "razrednem boju", ki so ga naši evropski pradedje in dedje (če niso sami sodili med "gnile" kapitaliste) bili z vzpenjajočim se monstroom profita; govorimo o boju za osemurni delavnik, za dopust, za spodobno plačilo, proste vikende... V širšem smislu so to nedvomno kulturne pridobitve, lahko bi rekli, da so naša kulturna dediščina v smislu kulture dela, kulture življenja in uživanja prostega časa.

Boj za pridobitev teh kulturnih dobrin je bil enostaven v tem smislu, da je bil njegov nasprotnik v največji meri gola moč, neskrita avtoriteta. Uporni delavec, ki je hotel višjo plačo in človeški delavnik, je bil soočen z alternativo odpustitve in najemom sveže delovne sile, cenejših "štrajkbreherjev" ali na primer "južnjakov". Ti bodo vedno zadovoljni s plačo in razmerami, s katerimi drugi niso. "Če ti kaj ne paše, pojdi", je nekoč dejal gnili kapitalist. (Zakaj nas Janković ne prepriča, tudi če najde na stotine trgovk, ki pred kamerami zatrjujejo, da jim ni ljubšega pod soncem kot vrteti računsko mašino v pomladnih nedeljskih popoldnevih? Ne, nikar ne dvomimo - to one mislijo resno!) Danes te logike ni veliko, pravzaprav nas je "50 let enoumja" načelo do

te mere, da si edino Janković upa dati izjave tipa "...bom zaprl ob nedeljah, napisal odločbe presežnim delavcem in jih poslal na sindikat. Naj jim pojasni, zakaj so ob delo." (Delo, 21. 3. 2001) Očitno je šef Mercatorja eden tistih, ki jim za medijsko podobo brezmejno dol visi in si upa pokazati svoje prave barve.

A sodobni menedžment pozna tudi bolj prefinjene psihološke prijeme, kako svojega delavca prepeljati žejnega preko vode, ga pripraviti do tega, da bo po lastni volji, brez uporne besede ali celo misli delal prek svojih meja in v škodo temu, kar imamo navado imenovati "privatno življenje"; pa četudi za dobro plačo. Na primer s pomočjo starega trika, ki ga za silo poimenujmo "paranoja konkurence". "Če hočemo biti konkurenčni, je treba..." Kaj? Znižati plače, povečati storilnost, seveda. "Evropski trg zahteva to in to." "Pokupile nas bodo tuje firme." Ja, to je Evropa, fantje moji, tu ni zajebancije. Tu se dela od 8.00 do 18.00, ampak če je treba potegniti, je treba (*kar se mora, ni težko*) tudi ob nedeljah, kupec to rabi, potrošniške navade se spreminjajo.

Medtem morajo v DZS ohraniti "relativno zdravo produkcijo", tisto pa, ki jo Slavko Pregl v Književnih listih (4. 4. 2001) prepozna kot "relativno bolno" v novi terminologiji podjetnikov in upravljavcev delniških družb, ukinjajo iz strahu pred šibkostjo in da jih ne kupi ata Bertelsmann. Ja, zaneslo jih je in ne moremo se zadržati, da ne bi z grenkobo v ustih pripomnili, da gre za podjetje, ki svoje utemeljenosti v družbenem vložku niti v imenu ne skriva; "Državna založba Slovenije", dolgoletno privilegirana firma (tiskovine, učbeniki, mreža trgovin) z ogromnimi kapitalskimi donosi, ustanovljena kot neke vrste kulturna institucija, je danes upravičila svojo reinterpretacijo kratice, "drzni znanilci sprememb" so pokazali drzne zobe, pa tudi jezik, ki je namazan, naoljen z novim mazivom, ki zmore v isti sapi govoriti o nacionalno-identitetnem pomenu literarnega založništva in taistega hkrati ukinjati.

Čas je, da se obregnemo še ob polemike, ki so se razvnele glede odpiralnega časa trgovin; pravzaprav da povemo nekaj mimo njih. Dr. Vlado Mihelj v Sobotni prilogi (24. 3. 2001) korektno ugotavlja, da sindikati niso sposobni artikulirati svojih zahtev na ravni sindikalnega gibanja 19. stoletja, torej kot delovno pravico,

temveč jo utemeljujejo v poslanstvu družine in podobno. Absurdno se to morda res zdi, so pa sindikati kljub temu načeli neko relevantno družbeno vprašanje, ki ga pri nas sicer še najbolj intenzivno odpira katoliška Cerkev. In celo hladni in trezni Mihelj se ne more vzdržati vrednostne sodbe o liberalizaciji odpiralnega časa: ta po njegovem ni ne v korist konkurenci, ne mestnim središčem, ne zaposlenim in "ne nazadnje - tudi ne v korist potrošnikov, ki bodo še v nedeljo ujetniki rituala nakupovanja."

In seveda, z Miheljakovo analizo se je mogoče strinjati v veliki meri. Toda ob vsem moramo zavestneje vzeti pred oči nekaj drugega - to, da si naš družbeni svet sami kreiramo. Tak je in tak bo, kot si ga bomo ustvarili sami. Ne dvomimo torej o tem, da se bo vedno našlo dovolj zainteresiranih nedeljskih kupcev in prodajalcev. Ne dvomimo pa tudi o tem, da si bo zainteresirani kapital vedno našel poti do lobiranja tam, kjer ga najbolj srbi, tudi prek "retorike paranoje" in vseh drugih mogočih vzvodov - in teh, lahko predvidevamo, ima več kot vsaka druga družbena sila, ki se mu lahko zoperstavi. To je dejstvo, ki ga je treba imeti pred očmi.

Zavzemanje pozicije do vprašanja nedelje je do neke mere odvisno od presoje posameznika glede tega, kaj bi rad počel v nedeljo in kaj mu ta pomeni. Na višji ravni je to odločitev o družbenem načinu življenja. Na ravni "svobode podjetniške pobude" ni zakon, ki bi omejeval možnosti nedeljske odprtosti, nič bolj diskriminatoren od tistega, ki lastniku lokala nalaga, da *mora* imeti prostor, kjer je kajenje prepovedano. Odločitev je v teoriji naša, v praksi je to odločitev naših političnih zastopnikov. Ti so svoje že storili.

Toda pri nedeljskem delu ne gre toliko za pravice zaposlenih in podobno. Gre za odločitev o življenjskem stilu. Ta se gotovo spreminja, ubira nove poti. Te pa so take, kot jih sami naredimo. Če nedeljski šoping očitno gazi našo staro krščansko kulturno tradicijo, gazijo pogosto zahteve delodajalcev njene novejši pridobitve. In tako se ne bomo pretirano začudili, ko bomo nekega dne stali pred delodajalcem, ki bo od nas zahteval mesec dni dvanajsturnega dela brez enega prostega dneva vmes. Vprašajte mojega ljubljanskega soseda, fizičnega delavca iz Mrkonjič Grada, če ne verjamete, da je to mogoče.

Katja Plut

EJ!

Ej, kje si?
Če te ne matra,
nej te zdej:
fotkat je treba, ej!
treba je švicat bos pri 200 na sat
treba je fotkat z OČMI,
ja, treba je fotkat
LJUDI
treba trodimenzionalno in še
kolikormogoče barvno in
s strupeno ločljivostjo
treba jih je dobit
iz medeničnega kota in od zunaj,
z vseh bližin in
vseh osmih STRANI
in pol
je treba te fotke DAT, razumeš

dilat razdajat

prešvercat skoz roke objeme
in stiske DLANI (stiski v stiski)

pizda
ti
materna, dej se odPRI!

^v
ZALOŽBA GOGA

zakaj ženske pišemo

Barica Smole

Na neki predstavitvi knjige me je nekdo vprašal, zakaj ženske pišemo. Pomislila sem, kako bi pogledal kakšen pisatelj ali pesnik, če bi mu kdo postavil vprašanje, zakaj pišejo moški. Podoben problem se postavlja tudi ob označevanju ti. ženske pisave. Vsaj jaz še nisem zasledila termina moška pisava.

Vendar vprašanje ni od muh, in treba ga je premisliti. Ker kaj popolnoma novega skoraj ni mogoče odkriti, sem se zatekla k Simone de Beauvoir, ki odgovori takole: Če začnem pisati in če sem ženska, potem moram najprej raziskati svoj poseben položaj in proučiti, kaj bi to bilo: ženska. Med moškim, ki piše, in žensko, ki piše, ni simetrije, ni recipročnosti - in tudi ne enakosti. Moški je najprej človek, v mediju univerzalnega, ženska je ženska, različna od moškega. Moški je norma, zakon, model, ženska je odklon od norme, novela zakona, odtis modela. Poseben položaj ženske je že v samem izhodišču, v uvodni ugotovitvi, v predpostavki. Ženska je Drugi, določena je glede na moškega in se razlikuje glede nanj, ne pa on glede nanjo; ona je nebstveno nasproti bistvenega. On je Subjekt, on je Absolutno; ona je Drugi.

Morda bi si mislili, da sodoben položaj ženske v demokratični družbi nudi drugačna izhodišča ne le na praktični ravni, ampak tudi za filozofski premislek, in da je Simone malo za časom. Vendar še vedno obstajajo konkretni primeri - povečini so sicer prevlečeni z loščem, včasih pa so kar brez njega, tako da grobo okostje razgalja gnusen pogled na samo sredico; in ravno ti zadnji, (ki sicer temeljijo na ekstremnih izjavah) iz naše bližine (kaj bi po njih hodili po svetu) potrjujejo, da je filozofska misel pariške intelektualke še vedno aktualna; seveda ne le zaradi stališča moških, tudi zaradi ravnanja žensk. In da ne bo kakšnega dvoma - ni mi do navajanja kakšnih feminističnih argumentov; tega mi ni treba, drugič pa tovrstna polemičnost le-tem vzame vrednost.

Zaradi vljudnosti bom oba intervjuvanca iz zadnjih števil Parka imenovala gospoda. Prvi je politik, ki je bodisi zelo dobro obveščen ali pa ima ob vseh napornih parlamentarnih obveznostih dovolj časa, da dežura pred azilantskim domom v Ljubljani. Iz tega oblikuje trditve, ki Slovenke stigmatizira kot lahke ženske, stigmatizaciji, tokrat rasistični, pa ne uidejo niti temopoliti prebivalci doma v Šiški. Drugi je zdravnik, ki trdi, da so ženske manj sposobne za življenje in da je samo moški totalno oblikovan za življenje. Zdi se, da dobro pozna nauke starih cerkvenih očetov, pa tudi molitve raznih ljudstev, saj je, kot da njegove trditve izhajajo naravnost od tam. Med darovi, za katere se je zahvaljeval Platon, je bil prvi ta, da se ni rodil kot suženj, drugi pa, da je bil ustvarjen kot moški. Že Tomaž Akvinski pa je trdil, da je ženska le pomanjkljiv moški. Zahvaljen bodi Bog, naš Gospod in Gospod vsega stvarstva, ker me ni napravil za žensko, v svojih jutranjih molitvah govorijo Judje.

Paradokсно je, da oba gospoda svoj poklic, in preko njega svojo uresničitev, dosegata ravno zahvaljujoč tisti polovici človeštva, ki je ne cenita. Prvi brez volivk (teh je vsaj polovico) ne bi bil tako dolgo poslanec, drugi pa brez žensk, ki moškim dovoljujejo, da so pijanci, ne terapevt. Kot da bi še veljal rimski zakonik, ki se je skliceval na "neumnost, lastnost ženskega spola". Drugi razvezo ali razpad zveze moški/ženska označi kot neuspeh za žensko, saj po njej ženske ostanejo označene in dosmrtno kaznovane kot nesposobne, da bi obdržale moškega in morajo dosmrtno trpeti.

Ker sta oba gospoda javni osebnosti, je znano, da imata za seboj vsaj dve razpadli zakonski ali z zakonom izenačeni zvezi. Morda ženske niso bile tisto, kar se je od njih pričakovalo, čile in zdrave, dobre za seks in gospodinjstvo? Resda so tovrstne izjave ekstremne in, če se vrnem k Simone, ki pravi, da nihče ni do žensk tako objesten, napadalen in prezirljiv, kakor moški, ki ni prepričan o svoji moškosti.

Pri vsakem negativnem označevanju je prisotna želja po zatiranju, ki se kaže v tem, da se najbolj ponižni med zatiralci počuti večvrednega od zatiranega: belec od črnca, moški od ženske... To so principi, ki so bolj ali manj skriti v ozadiju in potrebno jih je razgaliti, ker bi drugače obstali v negibnosti. Negibnost pa je tudi, če ne opozorimo na ženske, ki so (bile) zadovoljne s tem, kar so jim bili moški voljni dopustiti, ki se nočejo ali ne morejo odpovedati ugodnostim, ki jih lahko zagotovi zavezništvo z moškim, ki se pripoznavajo kot Drugi.

Menda je značilnost civilizacije, da se (po heglovsko) subjekt vzpostavlja samo skozi nasprotnost; uveljaviti se hoče kot bistveno in drugega postaviti kot nebstveno, kot subjekt. Hudič je samo v tem, da smo v svoji vasi vsi naši; takoj ko pridemo v drugo, smo tujci, furešti, fremtni, nič več Eno, ampak Drugo.

Zakaj torej ženske pišemo? Morda zato, ker se ne bojimo metafizične tveganosti svobode, v kateri si moramo same najti smotre. Tu ne gre le za polje ustvarjanja, ampak tudi za življenje v skupnosti, ki bi morda ob preseganju kategorije D drugega lahko temeljila na solidarnosti in prijateljstvu. Gre za možnosti individuuma, ki niso možnosti v smislu sreče, ampak v smislu svobode.

psihiatrija tudi pekel mora imeti dno

Natalija Mikec

Knjiga Psiholog v taborišču smrti, ki jo je napisal Viktor Emil Frankl, mi je s svojimi precej očitnimi paralelami s klinično prakso slovenske psihiatrije "izgovor" za pričujoče pisanje. V pravcato moralno zadoščenje mi je avtorjeva uvodna opazka, da je "v nenormalni situaciji nenormalna reakcija normalno vedenje". To z drugimi besedami pomeni, da je v določenih okoliščinah povsem normalno in človeško, če človek izgubi pamet in razsodnost. Gospod Frankl je imel v mislih zlasti ekstremne situacije, vendar domnevam, da če se neka abotnost ali pomanjkljivost v odnosih nenehno in vztrajno ponavlja, ne preseneča, če morda nato izbruhne tudi v banalni situaciji. Sploh ni nujno, da se manifestira v obliki "norosti". Izguba razsodnosti je vendarle kompleksnejše pogojena s priučenim oziroma pridobljenim šibkim pragom tolerance na eni strani ali pa z dednostjo na drugi.

Druga svetovna vojna je predstavljala ljudem splošno fizično nevarnost, Frankl pa govori o njeni dediščini danes, imenuje jo "vojna živcev". V analizi taboriščnega življenja se osredotoča predvsem na psihološke učinke in duševne doživljaje, ki so sorodni psihiatrični hospitalizaciji. Ta je v skrajni instanci prisilen odvzem prostosti oziroma izolacija motečega (se) posameznika, ki je potreben prevzgoje. Podobnosti so tudi v načrtnem procesu razrednotenja posameznika, ki postane objekt omamljanja z legalnimi drogami do skrajnih meja njegove fiziološke zmožnosti.

Tudi čustveno doživljanje je povsem enako pri taboriščnikih in pri duševnih pacientih: *primaren šok* in *nelagodje* že recimo tedaj, ko ti ob sprejemu odvzamejo vsa znamenja osebne identitete s tem, ko te slečejo do golega in skopajo. Pod bolnišnično pižamo moraš biti brez perila, če imaš periodo, ti dajo namesto spodnjic mrežo. Prav tako sledita *apatija* in *notranje odmiranje* zaradi predoziranja pomirjeval oziroma nevroleptikov. Mnogi poskušajo nagonsko napraviti nekakšen preboj od te melanholije, ki se odraža v oblikah histerične religioznosti, bolnega, obešenjaškega in skorajda patetičnega humorja. Biriče in stražo predstavljajo bolniške sestre in bratje, ki mrko opazujejo obnašanje pacientov. Prihaja tudi do njihovih groženj, ki so pogosto nacionalistično obarvane, ker večina osebja ni slovenskega.

Tudi v Polju se je najbolje prepustiti toku stvari, kajti če preveč modruješ, si kaj kmalu kaznovan s povečanjem količine "zdravil". "Človek se (vendarle) na vse navadi", pravi Dostojevski, a vprašanje je, kako in kakšna je cena te prilagoditve. Pogostejše kot ne človek zapusti psihiatrično bolnišnico kot živčna in drugačna razvalina, medtem ko je vse, kar je potreboval, le mir in počitek v čimmanj stresnem okolju. Temu botrujeta predvsem veliko število hospitalizantov in brezoseben bolnišnični pristop (v smislu pomanjkanja individualiziranega procesa rehabilitacije). Pacient se deloma tudi sam razvrednoti, ker ga zavaja občutek miselne anarhije zaradi splošne prisotnosti nerazuma/norosti v okolju, ki je izolirano od normalne družbe.

Vendar sama hospitalizacija ni problem. Peklenske in dobesedno fizične muke ter frustracije nastopijo ob odpustu, ko se posameznik zave, kako je bil v enoumnem prisilnem okolju zaveden v regresijo. Tudi v smislu "nobene sanje niso hujše kot (začasno bolna) resničnost", v kateri tako taboriščnik kot tudi duševni pacient doživljata le trenutke notranje svobode, ki pa je zgolj iluzija. Vrnitev v "normalko" ne bi bila takšen problem v odprti družbi. Omejeno socialno okolje utesnjuje bivšega pacienta, ki mora biti in reagirati vsaj dvakrat bolj normalno kot tisti, ki nima kartoteke v psihiatriji. Zato po odpustu pogosto nastopijo eksistencialne misli o smislu življenja. To je namreč tudi čas, ko večina bivših pacientov pomisli ali celo tudi poskusi narediti samomor. Tega se zavedajo tudi psihiatrični terapevti, saj v poročilih splošnim zdravnikom pogosto omenjajo, ali ima posameznik samomorilska nagnjenja ali ne.

V uteho je morda lahko misel iz Franklove knjige, da "če ima življenje smisel, potem mora imeti smisel tudi trpljenje." Pogosto sem še z zadnjimi atomi moči in volje spoznala, da ne glede na to, kako bizarna je situacija, se da najti v njej kak smisel, kak pozitiven nauk, ki odgovori na vprašanja iz preteklosti in olajša bivanje danes in potencialno tudi jutri. Ta proces uspešno povzame Franklov izraz "ponotranjanje izkušnje", ki je notranji kapital/bogastvo, ki nosi življenje. S tem kapitalom postajamo iz dneva v dan močnejši. Končala bi z besedami Spinoze: "Čustveni vzgib, ki je trpljenje, preneha biti trpljenje, kakor hitro si o njem ustvarimo jasno in razločno predstavo." Čas je pri tem najbolj zvest zaveznik.

medicinska tehnologija ali priročniki za "pecanje"?

Tina Ban

Zahodna krščanska civilizacija (ki pa še zdaleč ni edina) je že od svojih zgodnjih začetkov normirala spolnost in reprodukcijo. Še danes, toliko in toliko let po seksualni revoluciji, v času, ko večina avtohtonih evropskih ljudstev že aktivno izumira, ko nekateri znanstveniki na svojo roko že raziskujejo kloniranje človeških zarodkov, poizkuša z zadnjimi močmi natančno predpisovati s kom, kdaj in kako. V zakonodajah nekaterih zveznih državah v ZDA še vedno stojijo zakoni, ki določajo največjo dovoljeno dolžino poljuba ali prepovedujejo francosko poljubljanje, katoliška cerkev pa je še ne dolgo tega v spolnosti prepovedala vse položaje razen misijonarskega. Takšnim biserom se vsi le še smeji. Zahodna civilizacija ženskam nikoli ni dopuščala možnosti odločanja o reprodukciji. Dolga stoletja je preganjala kontracepcijo in zažigala čarovnice prav zaradi tega, ker so največ vedele o naravnih metodah zaščite pred zanositvijo. Zdaj ko je kontracepcija že kar nekaj časa legalizirana, pa se boji, da bi ženske prevzele še pozitivni nadzor nad rojstvi. Na straneh Sobotne priloge med slovenskimi kolumnisti in bralci že nekaj tednov poteka čustvena polemika o umetni oploditvi za ženske brez partnerjev. Pišoče bolj kot otrokova pravica do očeta vznemirja to, da bi ženska mogla sama vzgajati otroka. So mar pozabili na zgodovino?

Številne slovenske generacije ob prelomu stoletja so rasle brez očetov, ki so s trebuhom za kruhom odhajali v obe Ameriki. Morda bi Cankar ne bil tako tenkočuten, če mu je oče ne bi bil odkuril v beli svet. Za njimi so prišle vojne generacije, katerih očetje so padli v bitkah ali pomrli po taboriščih. Brez potepuških in promiskuitetnih očetov rasejo črnski otroci v ZDA, ugotavlja primerjalna veja sociologije družine. Kdo si upa trditi, da je zgodba Billy Holiday ki je že od šestega leta živela brez staršev, zabloda? In kdo, da bi bilo za tibetanskega dalajlamo bolje, če bi ga namesto menihov v samostanu vzgajala oče in mati? Pravo vprašanje ni vprašanje moške ali ženske osebe, temveč vprašanje ženskega in moškega vzgojnega principa, ki sta lahko združena v eni sami osebi, je že v začetku dvajsetega stoletja zapisala otroška psihologija.

Slovenski intelektualci in bralci pravzaprav ne dvomijo v ženske kot matere kar na splošno. Ne zaupajo predvsem tistim brez partnerja. Kljub vsem možnostim, ki jih ponuja sodobna znanost, naj željo po otroku po njihovem mnenju zadovoljijo po karseda naravni poti. Tiste, ki jim naravna pot ne gre najbolje od rok, naj se vpišejo na tečaj "pecanja" ali si kupijo kvaliteten priročnik. V enem stavku: slovenska javnost priporoča, naj namesto znanosti raje financiramo priročnike za "pecanje". Ti naj bodo čim bolj učinkoviti in specializirani. Za mlajše/starejše, za tiste, s posebnimi zahtevami, za dopuste v Dalmaciji, za Ljubljančanke, Štajerke, Dolenjke... Ljubezni v Novem mestu se, kot marsikje drugod, ponavadi sklenejo v lokalih ali na žurih. Z nekaj malega poznavanja tehnike "pecanja" oziroma tehnike "pustiti se zapecati" si bo ženska, ki je prepričana v to, kar hoče, v petek zvečer vzela dovolj časa in potrpežljivosti, da se količina promilov v krvi izbranega osebkca dvigne dovolj visoko. Trezen namreč le redkokateri Novomeščan ogovarja dekleta, ki bi mu bila všeč. Zato je najbolje sedeti ali gibati se blizu šanka, od koder moški svet opazuje na videz poznane bejbe. Kar nekaj jih je, ki še vedno zgolj opazujejo - že vse od mojega petnajstega leta, ko sem začela ob večerih zahajati v mesto. V teh krajih je težko govoriti o kakšni visoki potenci. Več sreče bo tisti dan, ko je v lokalu ali na žuru velika gneča, kjer se lahko kdo po nesreči zaleti vate. Opravičilo je najboljše sredstvo, da naveže pogovor. Tista, ki bo po damsko čakala, da bi kavalir tvegat izpostavljanje pred novomeško javnostjo, se odlepil od šanka in svoje družbe ter pristopil k njeni mizi, lahko tam vztraja do menopavze. Pa četudi bi bila sama Jennifer Lopez. Zapeljivka ne zapravlja veliko za obleko ali kozmetiko, kajti ve, da so Novomeščani realisti, ki želijo le tisto, kar mislijo, da lahko dobijo. Želeti preveč povzroča namreč le frustracije. Jeniffer Lopez bi tudi v tem primeru v Novem mestu izvisela. Tudi pogovori ob prvem stiku niso preveč zahtevni: kdo koga pozna, kako so ga pili prejšnji teden ali kdaj ima vežbe z bedom - samo nikar ne začnite o kakšnem filmu iz festivala, bi svetoval priročnik. Tista, ki bo vztrajala do zgodnjih jutranjih ur, bo lahko dočakala, da ji izbranec ves raznežen s sočnim zadahom zašepeta nekam proti ušesu: "Ej, greva na sprehod." V Zupančičevo sprehajališče, na klopice pri sodišču, Ragov Log, Marof... zimska alternativa je avto, parkiran pred fotrovo zidanico. Čemu bi torej trošili za medicinske instrumente?

Strinjam se z dr. lhanom iz Sobotne priloge - le najbolj nesposobne se ne bi mogle naučiti teh nekaj preprostih korakov "pecarjenja". Ne strinjam pa se, da so vse tiste, ki zavračajo takšno izrabljanje moških (in se jim zato takšno "fast food" zapeljevanje upira), ter tiste, ki si spričo vsesplošnega odtujevanja ne zmorejo najti ustreznega partnerja, zgolj frigidno-invalidne ženske, ki bi svoje frustracije prenašale na otroka, kot trdi dr. lhan. Tistim, ki si potomstva želijo, pripada pravica - sicer natančno zakonsko regulirana - do umetnega spočetja.

duhovi kontinuitete

Rode go home!

Uroš Lubej

Glede na Rodetove izjave ob izhodiščih za ti. vatikanski sporazum se slovenska katoliška cerkev ubada s tem, kako bi se infiltrirala v ključne aparate države; predvsem v izobraževanje, pa tudi v medije in vojsko. Od slovenskega nadškofa bi seveda pričakovali kaj drugega; na primer nasprotovanje ob sprejemu “zakona o biomedicinski pomoči pri oploditvi”, od prave religioznosti pa denimo to, da enkrat že do kraja premisli Jezusovo dejanje, znak, ki jim ga je nabil na čelo - “daj cesarju, kar je cesarjevega, in daj Bogu, kar je božjega”. Rode si želi vse kaj drugega; na primer in predvsem “verski pouk v javnih šolah od vrtca pa do univerze”. Tako kot je slovenska javnost nekoč izgnala vojaške generale tja, kamor sodijo, se bodo morali tudi Rode in njegovi odpovedati privilegiranemu položaju v slovenski državi.

To seveda ne pomeni, da se neka cerkev ne sme opredeljevati do političnih vprašanj; toda Rodetove domisleke pogrešamo ravno tam, kjer bi jih od neke moralne avtoritete pričakovali. Marca, na primer, ob “uzakonitvi” nedeljskega delavnega časa trgovin, aprila pa ob zakonu, ki tudi “plodnim ženskam brez partnerja” ne preprečuje oploditve z biomedicinsko pomočjo, torej ob dveh zakonih, ki bojda uničujeta za Cerkev sveto družinsko celico. Toda spolitizirana glava cerkvene institucije hoče zamajati same temelje moderne države, torej strogo ločitev države od cerkve in popolno podrejenost vseh ustanov, tudi cerkvenih, pravnemu redu republike.

Drnovšek ob tem še naprej igra svojo perverzno igro požiranja političnega prostora levo in desno od sebe. S tem da je po hitrem postopku spravil skoz parlament omenjeni zakon o flumetni« oploditvi, se prilizuje volivcem Združene liste, ki počasi že dvomijo o tem, ali se za lepim obrazom Boruta Pahorja res skriva tudi kaj politične modrosti. Toda hitrost, s katero je bil sprejet ta zakon, kaže na kratkovidnost liberalističnih veljakov. Glede na to da javna debata o tem vprašanju ni bila dorečena (med drugim tudi zaradi tega, ker je javnost zaslepljena z nekaterimi temami obrobne značaja, na primer z usodo gospoda Marjana Podobnika), nikogar ne preseneča, da se bodo kmalu začeli zbirati podpisi za razpis referendumu proti zakonu o oploditvi; prva malo bolj desna vlada pa bo zakon najverjetneje spremenila ali nadomestila. Po drugi strani skuša Drnovšek s krepitvijo odnosov z Rodetom izsiliti vodilni položaj na sedaj razbiti politični “desnici”. Torej, namesto da bi se slovenska politika diferencirala glede na prava politična vprašanja (zdravstvo, sociala, izobraževanje, položaj žensk, položaj kulturnih manjšin), so v ospredju predmodernistični boji centrov moči, ki seveda požirajo vse okoli sebe in onemogočajo, da bi se “nepomembne” politične razlike sploh izkristalizirale. Ravno zaradi tega je možno, da v Sloveniji politiki obljubljajo ravno nasprotno od tistega, kar potem v resnici naredijo.

Obstaja precejšen del javnosti, ki ima bolj ali manj konzervativna načela, a ne podpira Rodetovega boja za katolizacijo aparatov države.

Domnevna stranka mladih vsak mesec poskrbi za to, da dokaže, da je pravzaprav servis za promocijo turističnega podjetja “Dominik Š Černjak”, ne pa politična stranka. Tokrat se je vodstvo te domnevne stranke odločilo, da bo opredelitev glede novega zakona o flumetni« oploditvi prepustilo kar volji svojih poslancev, kar je specifično slovenska plemenska posebnost, ki so jo sicer uvedli Podobnikovi poštenjaki (“Naši poslanci se bodo sami odločili, vodstvo stranke ne želi vsiljevati svoje volje.”). Od politične stranke pa bi nasprotno pričakovali, da se vedno opredeli do nekega političnega vprašanja, vsak poslanec pa ima itak že po ustavi dolžnost, da glasuje svobodno. Slogan “ne levo ne desno”, o katerih je pred volitvami in po njih govoril turistični vodič Dominik, na žalost ne pomeni, da bo SMS pripeljala Slovenijo k neki bolj odprti politiki, ampak pomeni apolitičnost, ignorantsvo in podjetniško povzpethnost, ki smo je sicer vajeni že pri njihovih kolegih iz LDS.

SLS + SKD se medtem še vedno zadovoljuje ob svojem mrtvem truplu. Franci But se ima za evropskega politika (pri čemer govori take neumnosti, kot so: “SLS + SKD je stranka kapitala”), a vendar brez političnega premisleka podpira “katoliško” kliko pri podpisovanju spornega sporazuma z “republiko” Slovenijo, ne da bi se zavedal, da s tem izgublja bitko za konzervativno politično zastopstvo. Obstaja namreč precejšen del javnosti, ki ima bolj ali manj konzervativna načela, a ne podpira Rodetovega boja za katolizacijo aparatov države. Toda butnovski poštenjaki nimajo časa, da bi se ukvarjali s takimi nepomembnostmi, kot so temelji slovenske državnosti - pač pa se ukvarjajo z usodo enega najbolj spornih slovenskih politikov, ki se je nedavno odločil, da bo postal menedžer. Namesto da bi novi predsednik ljudske stranke poskrbel, da se iz nje odstrani podobniška nesnaga, je dovolil, da je Marjanova usoda postala prvovrstno politično vprašanje. Podobniki strašijo Butovo stranko kot kak duh iz sanj, ki ne ve, da je mrtev; a očitno je potrebno pustiti mrtvim, da sami pokopljejo svoje mrtvece.

Faca meseca pa je gotovo gospod predsednik Kučan, ki je javno in brutalno okaral organiziranost slovenske vojske. Namen te javne kritike je navidez očiten in tudi predsednik tega ni pozabil poudariti: Slovenija se mora pripraviti na vstop v NATO, vendar na to vojska očitno ni pripravljena.

Predsednik pa pozablja na to, da je on sam že polnih deset let vrhovni poveljnik te iste vojske, ki jo sedaj kritizira. Ob tako očitno absurdnem dejanju se moramo vprašati, ali ni morda gospod Kučan tisti politik, ki je poleg skrajnega desničarja Jelinčiča edini na Slovenskem, ki si v resnici ne želi vstopa v NATO. Ob tem prebrisanem manevru vrhovnega poveljnika namreč v NATU slovenske vojske skorajda ne morejo več jemati resno... Kar pa je navsezadnje v redu. Nihče od vrlih slovenskih politikov namreč še ni dokazal, kje za vraga se v vključitvi v NATO skriva slovenski nacionalni interes.

slovinci, evropska unija, svet

les gens ridicules

Rok Avbar

Ste kdaj sanjali? Ko ste bili še majhni. Ste kdaj sanjali o tem, kako ste vsemogočni, kako vam stvari ne morejo do živega? Da ste dejansko vi središče sveta? Ste v sanjah kdaj bili malo egocentrični? Jaz sem bil. Ampak problem je, da pogostokrat nisem egocentričen samo v sanjah, temveč tudi izven njih. Zgodi se, ko mislim, da mora biti vse po moje. Da sem jaz oko, ki nadzoruje vse okoli sebe. Ampak zdi se mi, da to ni samo moj problem, temveč problem večine nas. Recimo problem Slovencev.

Sem patriot. Velikokrat pretiravam s svojim patriotizmom. Sem zaveden Slovenec, ponosen na svojo državo, na skoraj vse, kar je povezano z Njo. Z mojo državo. Res je tudi, da je na svojo državo ponosnih veliko ljudi, ne samo jaz. Ampak s svojim patriotizmom dostikrat nasprotujemo sami sebi. Zgodi se, da se znajdemo v paradoksu, kontradikciji. Pijemo kokakolo, jemo pico, poslušamo bolj ali manj tujo glasbo. Slovenci smo pač tak narod. Priznam, da je Slovenija zame najlepša država na svetu, da so Slovenke najlepše ženske, kar sem jih kdaj videl, ampak to je dogma. Slovenci se ne znamo ceniti. Tega, kar imamo. Ravno ta mesec sem bral prispevek v slovenskem tedniku, kako nergaški narod smo Slovenci. Da vsako stvar kritiziramo in kritiziramo. Potem pa sem šel v Lokalpatriota in tam prisluhnil, kaj ljudje govorijo. Ugotovil sem, da je to res. Nergači smo! Rojeni! Saj ne trdim, da sam nisem tak. Sem in to velik nergač. Toda ugotovil sem še nekaj. Da za Slovence ni nobena stvar dovolj dobra. Da moramo imeti najboljši avto, najdražje obleke, najbolj opazno pričesko. To sicer ne velja za vse, ampak za večino pa. Da moramo imeti vse najboljše in najdražje. Ampak pri tem ne pazimo na posledice, ki temu lahko sledijo. Da se ne zavedamo, kaj lahko s svojimi dejanji sprožimo. Da pri tem trpijo tako drugi kot tudi sami.

Osvobodili smo se težkih okov, postavili na noge, stopili na stopničko in se zavihteli preko ograje v Evropo. In ravno tu je problem. Medtem ko je trup že čez ograjo, so noge še vedno za njo.

Najopaznejši primer je slovensko vključevanje v Evropsko unijo. Moram priznati, da na tem področju nisem noben strokovnjak in da sem star šele 17 let, ampak vseeno se mi zdi situacija precej smešna. Prve govornice o vključitvi Slovenije v EU naj bi se začele pojavljati že leta 1994, morda še prej. Leta 1991 pa smo dobili svojo državo. Smešno pri vsem tem se mi zdi to, da smo kljub temu, da smo se leta 1991 osvobodili izpod jarmov suženjstva (čeprav imam tudi o tem izdelano mnenje), že tako zgodaj spet začeli razmišljati, kako bi se priključili neki novi družini. Družini, na katero nas ne veže nič drugega kot dejstvo, da nam med osamosvojitveno vojno niso pristopile na pomoč, da so okupirale našo državo. Ampak pustimo ta nepomemben podatek. EU naj bi nas še dokončno rešila kakršnekoli povezave z nekdanjo Jugoslavijo. To je pozitivno, vsaj tako pravijo. EU naj bi nam prikazala, kako izgleda življenje v Evropi in ne v državah tranzicije. To naj bi tudi bilo pozitivno, kljub temu da Slovenija ni bila ravno očitno v obdobju tranzicije. Potem pa pride še zadnji del: EU naj bi v Sloveniji vzpostavila evropske standarde. Dal Tega si želimo! Evropo v malem. Evropo v državi, ki ni imela dovolj časa, da bi pozabila, kako je to, če si stalno pod vplivom nekoga. Ampak to še ni vse, bi rekli v reklamah za Top Shop. Zraven dobite še propadlo kmetijstvo, novo finančno valuto, nove cene, pa morda nižje plače. Hm... Mogoče pa le ni tako lepo. Ampak nekaj pa je. Naši vrli politiki bodo lahko zapisani v zgodovino kot politiki, ki so našo državo v roku 12-14 let spravili v EU. Osvobodili smo se težkih okov, postavili na noge, stopili na stopničko in se zavihteli preko ograje v Evropo. In ravno tu je problem. Medtem ko je trup že čez ograjo, so noge še vedno za njo. In vprašanje je, kaj jih bo spravilo čez. Bo naša miselnost kljub zadovoljnim obrazom politikov še vedno ostala enaka?

Slovenci smo kljub vsemu še vedno narod, ki ne bo pustil starih šeg in navad. Naša miselnost bo ostala enaka. In vprašanje je, kdo se bo moral spremeniti. Mi ali morda skupnosti, v katere gremo? Mi se ne bomo, skupnosti tudi ne, mogoče pa je status quo še najboljša rešitev. Pa živel Tito.

kitajska

lov na čarovnice in želja po napredku

Nataša Ravbar

V dveh mesecih, ki sem jih tokrat preživela na Kitajskem, je tam na nacionalni televiziji po dnevni poročili vsak dan znova sledil enak program. V oddaji so življenja pripadnikov budistično - daoistične verske ločnice Falun gong prikazali kot skrajno bedna in revna, saj naj bi njihove plače komaj zadostovale za preživetje iz meseca v mesec. Spraševali so tudi svojce in prijatelje vernikov, ki so pričali o zablodah svojega bližnjega in kako da je tudi njih vabil, naj se vključijo v sicer prepovedano sekto. Leta 1992 jo je ustanovil nekdanji vojak Li Hongzhi, ki je trenutno begunec v Združenih državah. Moji sopotniki nista verjeli mojim prevodom in sta se sprva čudili, da sploh lahko obstajajo tovrstna vtikanja v posameznikovo zasebno življenje.

Kitajci se že nekaj let ukvarjajo z lovom na čarovnice - s preganjanjem pripadnikov te prepovedane sekte. Verniki pa v fanatičnem protestu za legalizacijo svojega združenja uprizarjajo javne samomore. Čeprav policija vsak dan aretira nove vernike in čeprav z njimi ravna tako surovo, da jih je po zaporih zaradi pretepanja umrlo že več kot 120, število pripadnikov Falun gonga bliskovito narašča, njihova samomorilska dejanja pa mešajo "štrene" kitajskim vrhovnim oblastem.

foto: Nataša Ravbar

Kitajski voditelji skušajo svojo nemoč ob evoluciji komunizma v demokracijo prikriti celo z omejevanjem dostopa do vseh domnevno škodljivih informacijskih virov. Pogosto v kibernetičnih kavarnah izvajajo policijske racije in tako na kraju samem preverijo, ali kateri od uporabnikov posega na strani s prepovedano vsebino. "Spletna policija 110", ki je ime dobila po telefonski številki za "klic v sili", spremlja informacije, ki jih uporabniki pošiljajo in sprejemajo po hišnih računalnikih, v kibernetičnih kavarnah in v pisarnah. Dežura tudi nad obiskovanjem spletnih strani v zvezi z verskimi sektami, spolnostjo, pornografijo ali nasiljem. Z začasnim izklopom interneta so po januarskem množičnem samomoru pripadnikov sekte Falun gong na trgu Tiananmen skušali omejiti vsakršen pretok informacij o tem dogodku. O tem sem se prepričala na lastno pest, saj moji imeji niso prišli v Slovenijo. Vendar pozabljajo, da ne živijo več v času Marca Pola in da jim tudi preverjanje elektronskih sporočil ali celo popolni izklop interneta ne bo preprečil komunikacije in širjenja novic v globalni družini. Kaj jim pomagajo vse omejitve, represije in delovanje tajne policije, ko pa oblast, ki je skoncentrirana v nekaj desetletih rok, ni sposobna niti prešteti, koliko ljudi šteje njihova nacija, in bo navsezadnje primorana svojo politiko krojiti glede na zahteve velikanskega števila ljudi.

Kitajska civilizacija je bila od nekdaj vodena avtoritarno, tako starokitajska cesarstva kot komunistična republika. Globoko je ukoreninjeno družbeno načelo: "Niti trava se ne uvija pod vetrom tako močno, kot masa pod voljo svojega voditelja", ki ga je zapisal Konfucij, veliki filozof in avtor številnih moralnih načel ter družbenih norm. Zato kitajsko prebivalstvo deluje kot ogromen mehanizem, ki potrebuje močnega vodjo, da bi ga upravljal in peljal v prihodnost. Čeprav se imajo za popolno civilizacijo, so v vsej svoji zavirljivo stari zgodovini na dvoru vladali cesarji s svojimi evnuhi, ki niso imeli dovolj ambicij niti radovednosti, da bi pogledali onstran obzorja in popeljali svoje vojsčke, misijonarje in trgovce preko velikanskih geografskih pregraj, ki jih ločijo od ostalega sveta, sveta drugih, zanje barbarskih narodov, ki so jih obkrožali: preko puščav Centralne Azije, preko zamrznjenih planot Tibeta in himalajskih vrhov, preko nepreglednega in praznega Tihega oceana. Strategijo vladanja Nebeških sinov - nekdanjih cesarjev, je v Ljudski republiki nadaljeval Mao

Zedong. Pod krinko marksizma se je opiral na množico revnih in neizobraženih, ki je najlažje obvladljiva, zatiral pa umetnike in intelektualce. "Revni z lahkoto spreminjajo zavest in so delavni ter revolucionarni, neizobraženi so kot bel list papirja, na katerega je mogoče napisati najlepše eseje in naslikati najlepše slike", je bilo njegovo vodilo. Kulturna revolucija, ki je divjala konec šestdesetih in v sedemdesetih letih, pa ni bila prav nič kulturna. Predstavljala je višek prevzgoje individualnega duha v kolektivno enotnost. Šlo je za eno najhujših množičnih blodenj v tem stoletju, za ideološko usmerjeno družbeno histerijo, ki jo je s svojimi pričevanji v pretresljivih detajlih "Življenje in smrt v Shanghaiu" opisala pobegla kitajska pisateljica Nian Zheng. Uničenih je bilo nešteto starodavnih templjev, cerkva in spomenikov, razbitih na tisoče neprecenljivih umetniških in obrtnih stvaritev ter sežgani neznanski kupi knjig in rokopisov. V človeških srcih je pustila nezaupanje celo do najbližjih in strah pred sankcijami, saj so mnoge brez utemeljenih razlogov poslali na prisilno delo ter ločili od družin. Mnoge so vklejene in s sklonjenimi glavami gnali na samoobtoževalne mitinge, kjer jih je naščuvana množica obmetavala s kamenjem in jih zmerjala, nekatere pa so celo pretepli do smrti.

Kitajska se danes želi otresti podobe vase zaverovane, tradicionalne ter zaprte države in kulture. Njen družbeni in ekonomski razvoj je bliskovit in verjetno bodo na marsikaterem področju kmalu prekosili Zahod. Silovita želja po napredku, ki danes gori v srcih Kitajcev, je tisto, kar je name naredilo največji vtis. Med potovanjem so me Kitajci pogosto spraševali, kako je bilo mogoče, da je tako močna in spoštovana država, kot je bila Jugoslavija, razpadla. Ko sem jim razložila, da je to državo sestavljalo več narodov in narodnosti s svojim jezikom, zgodovino, navadami in kulturo, ki so si vsi želeli svojo državo z lastno samoupravo, niso mogli razumeti. Dobila sem samo debel pogled. Hiteli so mi pojasnjevati: "Poglej našo Ljudsko republiko Kitajsko, kjer v slogi živi 56 različnih narodnosti. V sožitju smo Hani, Tibetanci, Ujguri, Mongoli in drugi. Skupaj pa tvorimo močno pest." Pri tem so obvezno pokazali svojo pest. Kitajec je prepričan, da v njegovi državi vlada blagostanje, da moč Kitajske nezadržno narašča in da je njen vpliv čutiti po vsem svetu. Verjamejo, da bo Kitajska do leta 2010 v ekonomskem, civilizacijskem in kulturnem smislu dohitela Združene države. "Pa vendar, svetovni tisk veliko piše o nesporazumih s Tajvanom, o demonstracijah v Ujgurski avtonomni pokrajini in o težavah v Tibetu." - Spet sem dobila samo debel pogled. "To so same izmišljotine. Mi nimamo nikakršnih težav. Manjšine so srečne, saj smo izvedli vrsto reform, ki jim zagotavljajo kulturni in ekonomski razvoj," me marsikdo nadere.

Čeprav naj bi na Kitajskem vse od začetka uvajanja politike "odprtih vrat" v zgodnjih osemdesetih in v zadnjem desetletju, ko smo pričali hitremu razvoju in izmenjavi znanstvenih dosežkov v okviru Kitajske in izven njenih meja, vladal liberalnejši režim, se Kitajci s politiko družine enega otroka, zatiranjem manjšin in razlikovanjem turističnih storitev za tuje in domače goste še vedno oklepajo izrojenih načel komunistične ideologije in v tem zagrešijo marsikatero politično napako. Prepričani, da vsa lepota, ki jim je ostala iz cesarskih dni, ni bogastvo, marveč dokaz šibkosti in vir sramote, se kot edina država niso odzvali na ropanje fanatičnih talibov, ki so pred kratkim v Afganistanu uničevali budistične kipe, del svetovne kulturne dediščine.

KAKO LAHKO POSTANEŠ ČLAN ?

Prinesi:
osebni dokument
originalno potrdilo o šolanju
davčno številko
svojo hranilno knjižico ali tekoči račun
fotografijo

NOVE NAPOTNICE ZA DELO ZAKAJ ?

1. Na napotnici **mora biti izpisana številka tvojega osebne dokumenta**, ki ga moraš predložiti ob dvigu napotnice.

Zakaj ? Delodajalec kot tudi inšpektor za delo lahko preverita, da delo tudi dejansko opravlja oseba, ki je bila na delo napotena.

2. Delodajalec ti mora povedati, **od kdaj do kdaj boš delo opravljal**, ti pa **moraš napotnico vedno dvigniti pred začetkom dela**.

Zakaj ? V primeru inšpekcije dela kot tudi nesreče pri delu se pregleda rok za izvršitev dela in v kolikor datumi ne ustrezajo dejanskim se tvoje delo šteje kot delo na črno za kar so predpisane tudi ustrezne kazni.

3. **Napotnica je v štirih izvodih**, četrti izvod mora **delodajalec potrditi in ti ga takoj ob pričetku dela tudi izročiti**.

Zakaj ? Tako se boš izognil morebitnemu delodajalčevemu izmikanju, da dela nisi tudi dejansko opravil.

4. Po telefonu 07/3374-370 preveriš ali je delodajalec že vrnil obračunano napotnico na ŠS in kdaj je bil izstavljen račun.

5. Takoj ko delodajalec poravna račun, ŠS nakaže tvoj zaslužek na tvojo hranilno knjižico ali tekoči račun. V kolikor denarja nisi prejel takoj pokliči 07/3374-370.

Ne pozabi, da se lahko s 1.6.2001 vpišeš v

VRSTO ISKALCEV ZAPOSLOTITVE

in sicer po telefonu, če si prinesel letošnje potrdilo o šolanju, drugače pa se oglasi osebno.

Ko bomo prejeli ponudbo za delo te bomo poklicali domov.

Na študentskem servisu DNS lahko dobiš tudi seznam podjetij, kamor lahko pošlješ prošnjo za počitniško delo. ^

**ŠTUDENSKI
SERVIS**

NOVO MESTO

NOVO MESTO, PREŠERNOV TRG 6, TEL: 07 3374 370
TREBNJE, GUBČEVA CESTA 16A, TEL: 07 3460 520

HTTP://WWW.DRUSTVO-DNS.SI --- E-MAIL: SSNM@DRUSTVO-DNS.SI
E-MAIL: SSSTR@DRUSTVO-DNS.SI

Irena Yebuah

Rok Jožef

Pri sedmih letih začne obiskovati glasbeno šolo Marjana Kozine v Novem mestu. Prvi instrument, s katerim se sreča, je flavta. V srednji šoli poje v zboru in sodeluje z različnimi glasbenimi skupinami. Po končani gimnaziji nadaljuje z glasbenim izobraževanjem v Ljubljani, kjer v treh letih konča srednjo glasbeno šolo. V Salzburgu uspešno opravi sprejemni izpit in nadaljuje s študijem petja. Vpiše operno smer, samospev in oratorij. Pripravlja se na zaključek študija, njena zaključna naloga pa obsega Mahlerjevo prvo simfonijo in njegov cikel Vandrovčevih pesmi.

Kako si prišla od flavte k operi, kdaj si se odločila za glasovno izražanje?

Ravnatelj glasbene šole Zdravko Hribar je napisal glasbo z naslovom Pesem srečnega popotnika, ki sem jo pela. Ideja, da naj bi študirala petje, je bila njegova. Naprej sem hotela študirati arhitekturo, peti pa samo za zabavo. No, potem sem šla v Ljubljano k profesorici solo petja, z namenom, da me preizkusi. Ugotovila je, da imam dober glas in talent za petje, tako da sem se odločila za študij. Pri vpisu v srednjo glasbeno šolo sem imela srečo, da sem prišla v razred Dorotheje Cestnikšpasič, ki mi je po končani srednji šoli svetovala študij v tujini. Po priporočilih sem nekajkrat odšla v Salzburg, kjer sem se srečala s svojo sedanjo profesorico.

Zakaj si se odločila za študij petja v Salzburgu in ne v Ljubljani, kjer tudi obstaja možnost opernega petja?

Salzburg je enostavno mesto glasbe in živi z njo. Tudi kot študent imaš možnost sodelovati pri manjših in tudi že večjih koncertih. Profesorji imajo več poznanstev, s katerimi ti lahko pomagajo naprej. Tudi predmeti so drugačni. Pri nas do nedavnega nismo imeli igre, poleg tega pa je spekter predmetov v Salzburgu obširnejši, od italijanskega in francoskega jezika do sabljanja in gimnastike. Vse to ti pomaga, da se dobro pripraviš za pevsko kariero. Na začetku nisem vedela, v kaj se podajam. Nisem imela nobenih pričakovanj. Prevzela me je internacionalnost, ki je tam prisotna na vsakem koraku. Dopoldne se pogovarjaš s Švedom, popoldne siliš kitajščino. Lahko se ti zgodi, da se moraš naučiti ruski tekst, pri tem pa imaš težave z izgovorjavo. Problem rešiš enostavno z obiskom nekoga, ki je prišel iz Rusije in ti pri tem pomaga. To je še ena stvar, ki daje prednost šoli v Salzburgu. Tega na naši akademiji seveda ni.

Ali se poleg petja na akademiji učiš še kakšen instrument?

Vsi imamo obvezen predmet klavir, ki naj bi ga obvladala do te mere, da bi se lahko sama pripravila na vlogo. Namen tega pouka je zgolj olajšati pevcu spoznavanje vloge, ki se jo mora naučiti, in ne obvladovanje koncertnega igranja klavirja.

Ali se pri študiju srečuješ s tekmovalnostjo med študenti, mogoče z nevoščljivostjo ali s preprirom, kdo bo dobil kakšno vlogo?

Ne, pri študiju ne. O teh stvareh odločajo profesorji, zato se sama sploh ne spuščam vanje. Za vsakega je prostor na svetu in pod soncem. Če si dober, si dober in nimaš nobenih težav.

Kakšna je razlika med petjem pop ali rok glasbe in opere?

Razlika vsekakor obstaja. Če poješ klasično glasbo, pri tem uporabljaš resonanco glave, pri pop glasbi pa gre za grleno petje, pri džezu rečejo temu "belting". Klasični pevci uporabljajo vse resonančne prostore v telesu in zaradi tega tudi prihaja do vibrata. Kljub različni tehniki petja, pa se z veseljem vračam k pop glasbi, vseh so mi tudi džez stvari, je pa res, da znam uporabljati obe tehniki. Prehod med eno in drugo mi pomeni izziv, zato to počnem z veliki veseljem.

Mislil sem, da operni pevci lovite intonacijo z vibratom ali pa na ta način poskušate pesmi dodati klasični, operni občutek, ti praviš, da gre v bistvu za popolnoma naraven proces.

Seveda, to je čista narava. Če odpreš vse resonančne prostore, pride do valovanja, vsako valovanje pa ima določeno frekvenco, ki se sliši. Starejši pevci, ki nimajo več tako močne prepone, imajo daljši vibrato od mlajših pevcev. Pri tem ne gre za lovljenje intonacije.

Vendar mnogi pevci poskušajo posnemati vibrato na način, ki zna biti precej osladen?

Ko vdihneš, se prepona spusti. Na njej se naredi steber zraka, ki nosi valovanje. Če naravno sprostiš glas, bo začel sam vibrirati. Vsak naraven glas, podložen z vibratom, je prijeten. No, skorajda vsi. Če ga ustvarjaš umetno, pa ni nujno, da je lep. Večina pop pevcev umetno posnema vibrato.

Kakšne lastnosti in naravne talente mora imeti dekle, ki bi želelo postati opera pevka? Ali je pomemben čim večji

razpon glasu, so še kakšne druge zahteve?

Ne, razpon sploh ni pomemben, saj si ga pridobiš z vajo. To je stvar tehnike. Tako kot napreduješ pri razgibanosti, če se ukvarjaš z gimnastiko, napreduješ tudi pri razponu. Pevci smo športniki. Potrebna je kondicija; za sabo imam izkušnjo Kerubina, kjer sem bila fizično zelo utrujena, saj sem skoraj ves čas tekala in skakala po odru. Pa tudi med samim petjem delujejo vse mišice od prstov na nogah do glave. Bistveno za pevca je, da ima glas in posluš. Zelo pomembno je, da čutiš glasbo in si muzikalen. Če ne čutiš glasbe, je vse zastoj.

Kolikšen je tvoj razpon glasu?

Uporabne imam dve oktavi in pol, pri tehničnih vajah pa pojem čez tri oktave in mogoče še kakšen ton več. Skladatelji niso pisali take glasbe, v kateri bi v enem taktu moral skakati z glasom in dokazovati svoj razpon, razen nekaterih modernih oper. Načeloma se glas giblje v določenem registru. Na ta način so tudi razdeljeni glasovi. Sopran ima visok register, mezosopran nižjega, sledi še alt. Če imaš mezosopransko vlogo, poješ v tem registru, čez recimo dve oktavi.

Kot vsaka glasbena zvrst se verjetno tudi opera spreminja, kakšna je danes?

Opera je bila včasih dogodek, s čipsom in vsemi stvarmi, ki jih danes lahko doživiš v kinu. Terme so še vedno aktualne, le predstaviti jih moraš na zanimiv način. Izogibati se je potrebno raznim patetičnim scenam. Poistovetiti se moraš z vlogo, ji dodati življenjskost. Če gledam na opero na tak način, potem mislim, da se opera še vedno razvija. Režiserji in igralci se morajo približevati poslušalcem. Tako bo opera kot zvrst obstala. Živimo v času, ki se razlikuje od tistega, v katerem je nastajala. Če prenesemo sedanje razmere na oder, je opera lahko odsev razmer, v katerih živimo.

Kako si opisala moderno opero?

Sama najraje vidim opero izvedeno v tradicionalni obliki, s kostumi in tradicionalno scenografijo, čeprav so tudi moderne izvedbe zanimive. Obstaja tako imenovani glasbeni teater, kjer se združujejo različne komponente predstavnosti. Glasba je posneta vnapirej, predstava vključuje videoprojekcijo in tradicionalne operne elemente.Temu bi lahko rekla moderna opera.

Koliko si svobodna pri izvajanju vloge in koliko je to stvar dirigenta, režiserja?

Ko se naučim vlogo in pridem v opero na vaje, najprej predstavim dirigentu moj način izvedbe. To pomeni, da odpojem tako, kot sem se naučila. Potem pa skupaj ugotavljava, kateri vdih je v redu, kje naj pojem hitreje, kje počasneje. Prilagajava se drug drugemu. Dirigent ima v roki taktirko, vendar upošteva tudi pevca.

Za vsakega pevca je dober glas vir preživetja. Kako ohranjaš svoj glas?

Predvsem je potrebno veliko spanja, dobra hrana, pa čim manj stresnega življenja. Veliko sem se vozila na vaje in predstave iz Salzburga v Ljubljano ter ugotovila, da to ni dobro za glas. Je pa res, da smo različni ljudje z različnimi glasilkami, tako kot imajo nekateri višji prag bolečine, drugi nižji. Moje glasilke so zelo občutljive, ne smem biti dolgo v zakajenih prostorih, ne smem veliko govoriti.

Se bojiš, da bi ostala brez glasu in s tem zapravila možnost opravljanja poklica operne pevke?

Včasih imam kakšne nočne more. Sama pa še nisem doživela, da bi ostala brez glasu.

Če se ti pred predstavo zgodi, da ostaneš brez glasu...

Seveda se ti lahko zgodi tudi to. Pomagajo ti tako, da ti v grlo našpricajo kortizon, posledica tega pa je, da vsaj dva meseca ne moreš normalno uporabljati glasilke. To je rešitev v skrajni sili. Če recimo poješ v Metropolitanki, se človek še potruди, drugače pa ta rešitev ni priporočljiva.

V zadnjih letih je čedalje bolj popularen tenorski trio Carreras, Domingo, Pavarotti, tudi med poslušalci, ki sicer na zahajajo v opero. Mislíš, da se načrtno ukvarjajo s popularizacijo opere ali gre zgolj za posel?

Po mojem gre bolj za komercialne načrte. Oni so dosegli vse, kar se da, in se potem na tak način zabavajo, pa še dobro zaslužijo.

Katere operne pevke ali pevci so tvoji vzorniki, če jih imaš, oziroma koga rada poslušáš?

Od slovenskih opernih pevk mi je vseh Marjana Lipovšek, od tujih pa Anne Sophie von Otter.

Zelo znana operna pevka je tudi Maria Callas...

Meni ona ni vseh. Ima zelo specifičen glas. Obstajata samo dve možnosti, ali ti je vseh ali pa ne. V glasu ima prizvok, ki me osebno ne privlači. Bila je velika pevka, in če bi jo videla v živo, bi bilo to verjetno nekaj drugega. Ko so jo snemali, je bila tudi snemalna tehnika slabša. Pevko najbolje oceniš, če jo poslušáš v živo.

Na katerih odrih si želiš nastopati, poleg odra, ki te pričakal v novomeški športni dvorani?

V bistvu se ne ukvarjam s tem, kje bi nastopala, bolj me zanima, kaj bi rada pela. Če je stvar v redu, če mi je vseh produkcija, mi je vseeno, kje nastopam. Nočem pa živeti hotelskega življenja. Na primer, danes pojem v Londonu, čez teden dni v Chicagu in tako napej. Tega si resnično ne želim. Rada bi ostala v Sloveniji.

Kakšne vloge si želiš?

Zaradi moje barve glasu, ki je lirični mezosopran, sem omejena na določene vloge. Vseh, ki si jih želim, verjetno zaradi tega ne bom mogla izvajati. Karmen je vloga, ki si jo želim, pa ne vem, če jo bom kdaj pela. Bomo videli.

Operna zvrst ima mnogo avtorjev. Katere najraje poješ?

Glede na to, da delam zaključno nalogo iz Mahlerja, je on vsekakor eden mojih najljubših, rada imam tudi Francoze, med njimi je Debussy, čedalje bolj mi je vseh Strauss in tudi Mozart. Zanj lahko rečem, da mi je bil na začetku preveč enostaven, pri njem nisem čutila globine, ki jo ima, ko pa sem delala Kerubina, so se mi odkrile vedno nove razsežnosti. Mozart je bil genij, čedalje rajši ga imam in ga tudi rada pojem.

Če bi primerjala Mozarta, Bacha in Beethovna, kdo je po tvojem večji genij, oziroma kdo je naredil več za razvoj klasične glasbe?

To težko rečem, ker je vsak prispeval svoj delež. Vsak je zaznamoval svoje obdobje, ga dopolnil in razvil. Bach je vrhunc baroka, Mozart kot predkask in klasik ravno tako vrhunc obdobja, medtem ko je Beethoven zaključil klasično obdobje. Vsak je v svojem času naredil največ. Težko bi izpostavila kogarkoli.

Kakšno je tvoje mnenje o tekmovalnih na glasbenem področju? V umetnosti namreč stvari ne moremo meriti in zaradi tega lahko prihaja do napak in s tem povezanih krivic do tekmovalcev-umetnikov. Si se ti udeleževala kakšnih tekmovanj?

Na nižji glasbeni šoli ne, ker sem igrala flavto in nisem imela želje po tekmovalnih. Načeloma ne maram tekmovanj, sploh pa ne glasbenih, saj imaš lahko perfektno tehniko, izraznost, vendar tvoja barva glasu nekomu v komisiji ni vseh. Če primerjam pevka tekmovanja s klavirskimi, kjer igrajo vsi na en klavir, naj bi vsi pianisti zveneli enako, čeprav lahko različni pianisti iz istega klavirja izvajljajo različne barve zvokov. Strune so za vse enake, zato se lahko lažje odločiš, kdo je dober in kdo ne. Pevec pa je vsak univerzalen s svojim instrumentom, in če ti ni vseh njegov glas, je v slabšem položaju. Pri petju ne moreš biti objektivni, pa če se še tako trudiš. Druga stvar je, da so tekmovanja priložnost, kjer se predstavijo mladi pevci, saj so na tekmovalnih dostikrat predstavniki opernih hiš, kritiki, kdorkoli že, ki je pomemben za nadaljevanje pevске kariere. Takrat te lahko slišijo. Sama sem hodila na tekmovanja ravno zaradi te izkušnje. Če uspeš na kakšnem večjem tekmovanju, je to že prvi korak do uspešne poklicne poti.

Kakšni so tvoji tekmovalni uspehi?

Na državnem tekmovanju sem po pol leta šolanja na srednji glasbeni šoli dobila prvo nagrado v svoji kategoriji, leta '96 sem v Deutchtand Spergu dobila posebno nagrado za mlade pevce, na tem tekmovanju sem se uvrstila v finale, v Leobnu sem dobila tretjo nagrado na državnem tekmovanju, lani septembra sem v Mariboru prišla v finale in bila četrta.

Če bi se ocenjevala, kaj bi rekla zase, si ambiciozna ali rabiš koga, ki te vzpodbuja, da se udeležuješ tekmovalni, napreduješ?

Nekdo mi je nekoč rekel, da se boji zame, ker pobude, vsaj kar se zadeva petja, niso prišle od mene, ampak od drugih. Ravnatelj Zdravko Hribar me je vzpodbudil, da sem se začela sploh učiti petja, za odhod v Salzburg ima največ zaslug profesorica s srednje glasbene šole, po vsem tem ne bi rekla, da sem ambiciozna. Seveda pa si želim, da bi dobro pela. Ne želim pa si ne vem kakšne kariere. Sicer pa, če dobro poješ, kariera pride sama po sebi. Želim si, da bi pela kar se da najboljše, se dobro počutila na odru ter obdržala entuziazem in ljubezen do petja.

Kakšne možnosti imaš, da se v Sloveniji preživlaš kot operna pevka? Lahko si v Mariboru ali Ljubljani ali se ukvarjaš s poučevanjem? Lahko sem tudi koncertna pevka

Kaj to pomeni?

Koncertno petje pomeni, da izvedeš recital, poješ samospeve ali nastopaš na večeru opernih arij. Imaš možnost sodelovanja s kakšnim orkestrom, lahko organiziraš koncert sam ali počakaš na povabilo. Velikokrat se pojejo maše, greš na festival baročne glasbe, moraš pa biti res dober, da te vabijo. Lahko si tudi svobodni umetnik

Ali so slovenske razmere za preživetje operne pevke dostojne zvoka? Si želiš lepših časov ali morda že cvetijo rože na opernih poljanah?

Lahko bi kar rekla, da upam v izboljšanje časov, tudi glede denarja in celega aparata opernih hiš. Ko sem sama pripravljala opero, sem videla, kaj vse je potrebno za dobro organizacijo.Judi če poješ pred napol prazno dvorano, ti to ne ponuja pevskih užtkov. Ne vem, s čim je to vse pogojeno. Mogoče z denarjem, privlačnostjo predstav, ne vem, zakaj v Sloveniji ni prave operne publike.

Osnovnošolci in srednješolci nekega silnega veselja do operne glasbe ne izražajo. Ponavadi poslušajo pop glasbo, alternativne smeri muzike, klasična in operna zvrst pa ostajata ob strani ali ju sploh ni. Kaj bi se dalo narediti, da bi približali opero mlajšim poslušalcem?

Moje osebno mnenje je, da se poslušalcem glasbe ne sme vsiljevati. Če petošolci hodijo v opero in se potem s fračami streljajo po teatru, to nima nobenega smisla. Tudi tisti redki, ki jim je opera vseh, nočejo tega pokazati pred svojimi prijatelji. Tudi sama sem bila včasih taka, je pa res, da če smo šli poslušat klasično glasbo, me je na nek način prevzela. Če te glasbe ne čutiš v sebi, je ne moreš razumeti. Mislim, da bi moralo obiskovanje koncertov klasične glasbe potekati fakultativno. Glasbo je potrebno predstavljati ljudem na neprisiljen način. Pomembno je tudi, da spoznaváš glasbo in ti s tem postaja čedalje bolj vseh. Meni se je to zgodilo z Mozartom.

Si želiš kdaj dočakati trenutek, ko bi se lahko preživljala s pop glasbo in ne samo z opero?

Da bi žvela od popa, si ravno ne želim. Rada pa bi uporabljala vse komponente svojega glasu. Nočem se za vedno odpovedati pop glasbi, pa čeprav pojem samo pod tušem, zase.

Ali obeh glasbenih zvrsti ni mogoče združevati? V Sloveniji se s tem ukvarja Nace Junkar.

Slovenskega prostora tako dobro ne poznam. Pri predmetu avtorsko pravo nam je predavatelj povedal o primeru opernega pevca, ki je nastopil tudi v "talk showih", kjer je prepeval popevke. Iz operne hiše, kjer je zaposlen, so mu poslali pošto, da je njegovo obnašanje neprimerno in da s tem škoduje slovesu hiše. Od njega so tudi zahtevali, da preneha s tem početjem. Publika te oceni kot nekoga, ki se je spustil na komercialni nivo, s tem te pa tudi ne vabijo več na operne predstave. Meni se zdi to trapanja, če zmorem oboje, zakaj ne bi to tudi delala, vendar na žalost je tako. Če se upreš temu razmišljanju, postaviš na kocko kariero opernega pevca.

Se ti je že kdaj zgodilo, da ti je profesorica prepovedala petje drugih glasbenih zvrsti?

Ne, celo spodbuja me, naj se usmerim v mjuzikl - ravno zaradi tega, ker mi je vseh tudi pop glasba. Opozarja pa me, da ne smem predolgo peti takih stvari, naj ne pretravam. Ne vem pa, kaj bi rekla, če bi posnela pop pesem in šla z njo na MTV. Mislim, da ne bi bila preveč navdušena.

Kaj lahko v karieri največ doseže operni pevec? Kakšna so dejanja, s katerimi se lahko pohvalijo le redki?

Vabila iz najbolj prestižnih opernih hiš, Metropolitanke, milanske Scale... Tudi če po celem svetu poješ naslovne vloge, sodeluješ z znanimi orkestri in dirigenti, je to veliko priznanje. Tudi število posnetih plošč je merilo, pa založbe, s katerimi sodeluješ. Tekmovanja so organizirana samo do 35. leta, tako da se s priznanji in nagradami kasneje ne moreš več dokazovati.

Kateri del poti operne pevke je najtežji, kje so največja odrekanja?

Pomembno je, da si vseskozi samodiscipliniran. Vedno moraš paziti na svoje zdravje. Ne smeš pretravati z zabavami, če se ukvarjaš denimo s smučanjem, moraš paziti, da se pred predstavo ne poškoduješ. Najtežje je vzdrževati zdravje, ki pa je zelo pomembno, saj brez njega ne gre.

fotografije: Boštjan Pucelj

Tudi Brez KEŠA NISEM SUH

Imam kartico Activa/Maestro
in PIN-številko in tekoči račun
pri Poštni banki Slovenije.

Tega lahko odprejo dijaki in
študenti.

Le da imam kot študent od
računa več. S kartico plačujem,
ne le dvigam keš, dobim čeke
in limit, najamem kredit...

Obresti mi tečejo, viške celo
vežem.

TE ZANIMA?

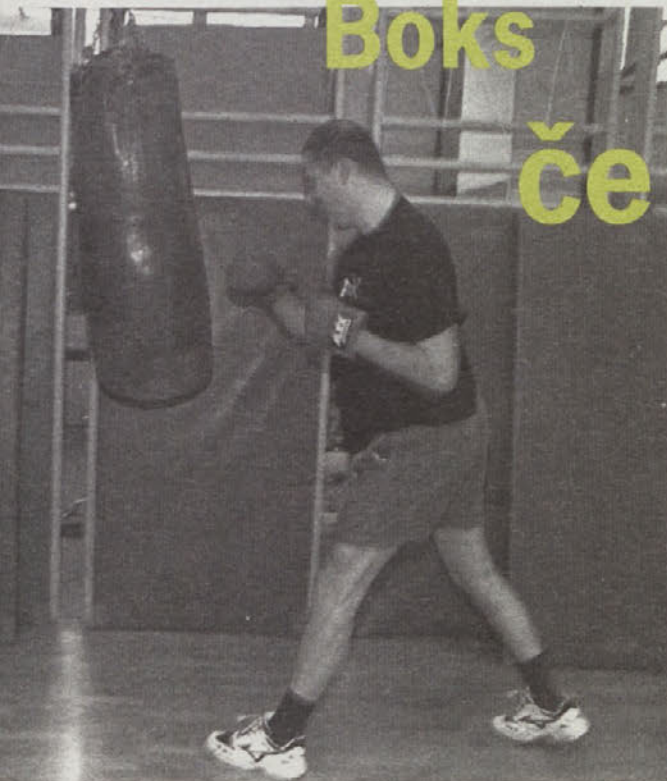
Pojdi na prvo pošto, kjer je tudi
banka, pa boš izvedel, kakšne
papirje rabiš. Poleg denarja,
seveda.

PBS.

POŠTNA BANKA SLOVENIJE, d.d.

<http://www.pbs.si>; e-pošta: info@pbs.si

če bi Bruce Lee nož imel...

Knjigarna Goga

Glavni trg 6
Novo mesto

tel. (07) 393 0 802
goga@drustvo-dns.si

Delovni čas

pon – sre: od 9h do 19h
čet in pet: 9h do 23h
sob: 9h do 11h

maj 2001

Literarni večeri:

petek, 4. maj, ob 19.30h
Jani Virk

četrtek, 17. maj, ob 19.30h
Literarni maraton (mladi ustvarjalci)

sobota, 19. maj, ob 19.30h
Literarni maraton (hrvaški avtorji)

Koncerti:

petek, 11. maj in 25. maj ob 19.30h
Učenci Glasbene šole Marjana Kozine

Filmske projekcije:

Mesec nemega filma
četrtek, 10. maj ob 20.00
Snemalec (Buster Keaton,
The Cameraman, 1928, ZDA)

petek, 18. maj ob 20.00
Zora (Friedrich Wilhelm Murnau,
Sunrise, 1927, ZDA)

četrtek, 24. maj ob 20.00
Nanuk s severa (Robert J. Flaherty,
Nanook of the North, 1922, ZDA)

četrtek, 31. maj ob 20.00
Množica (King Vidor, The Crowd,
1928, ZDA)

In seveda knjige...

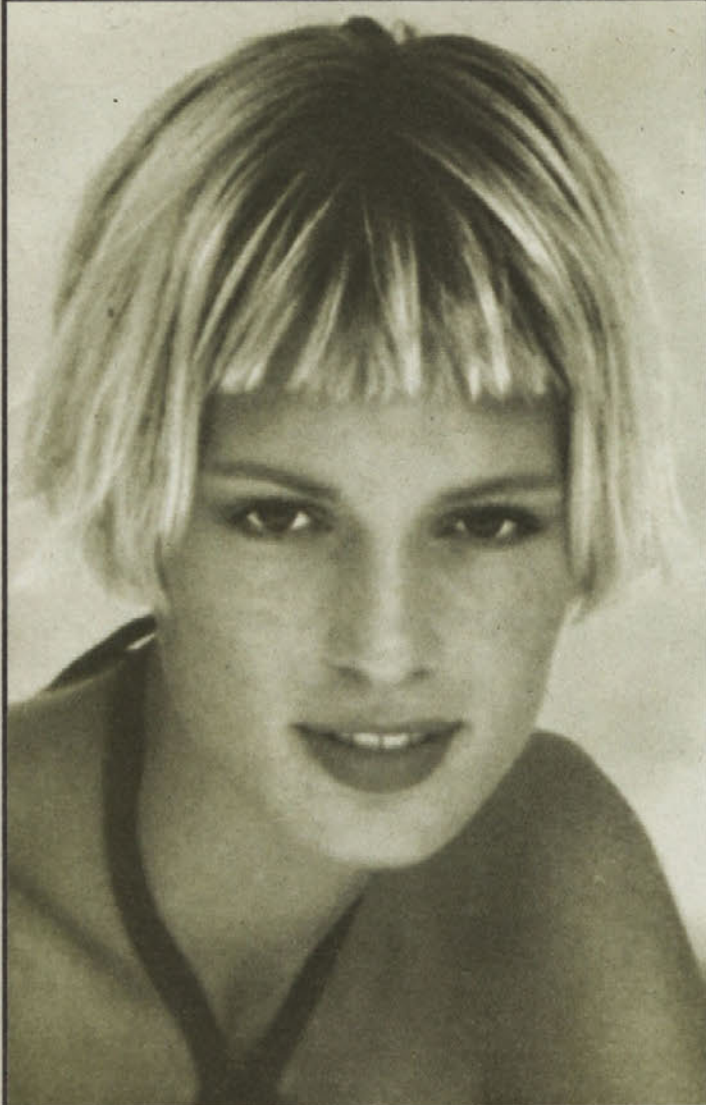
foto: Tomaž Grodin

Frizerski salon

Renata Peterle s.p.

Bršljin 22, Novo mesto

tel.: 07/30-23-384

Delovni čas:

Ob delavnikih
od 8.00 do 19.00

Ob sobotah:
od 8.00 do 12.00

Razvojno izobraževalni
center Novo mesto

ŠE ZADNJA MOŽNOST ZA PRIJAVO NA

tečaj in izpit za voditelja

čolna

začetek tečaja: 21. APRIL

izpit: 2. JUNIJ

ave informacije in prijave informacije in prijave in

07 332 63 19 — 07 332 63 41 — ric@ric-nm.si

i n t e r v j u

Dicky B. Hardy

Brane Škerjanc

Minila so skoraj tri leta, od kar so Dicky B. Hardy navduševali rokerje v ameriških in evropskih klubih. Ob vrnitvi na glasbeno sceno so zamenjali založbo, prostor za vaje, temeljito premislili izkušnje, ki so si jih nabrali v skoraj desetletnem rokanju. Rezultat je plošča z rušilno energijo *You Can't Go Halfway And Get In*. O temnih in svetlih plateh rokanja ter o njihovi zmagoviti vrnitvi sem se pogovarjal z vsemi sedanjimi člani zasedbe, basistko Emino, bobnarjem Klemenom, kitaristom Štupnikom in pevcem Nikom.

Kaj lahko poveš o prvi plošči Dicky B. Hardy iz leta 1995?

Klemen: Pri prvi plošči je bil idejni vodja in avtor večine pesmi naš bivši kitarist Tomaž. Po zvočni in aranžerski plati je bila plošča predvsem njegovo delo. Zaradi njegovega pristopa smo imeli v studiu probleme, saj smo hoteli narediti veliko tršo ploščo. No, v tem času je izšel singl s štirimi komadi, ki je po mojem mnenju odločilno vplival na prehod k tršemu pank zvoku. Ravno v času snemanja singla smo Tomaža odslovili, težave pa smo imeli še z basistom, ki ni redno prihajal na vaje. Tudi on je dobil nogo. S Štupnikom sva bend jemala resno, zato sva hotela vzeti stvari v svoje roke.

Druga plošča je že predstavljala prehod na trši in modernejši zvok. Kakšni so vaši glasbeni vplivi?

Štupnik: Ostali sta dve kitari, kar se je čutilo na ravni zvoka in na ravni udarnosti glasbe. Z mojim načinom igranja sem skušal nadomestiti bas, pri tem sem si pomagal z različnimi vložki na spodnjih strunah in z raznimi solazami. Vplivi so prav tako posledica razvoja okoliščin. Hodili smo na različne koncerte, spoznali veliko novih bendov, vse to je vplivalo na zvok.

Produkcija se mi zdi še bolj izpopolnjena na zadnji plošči *You Can't Go Halfway And Get In*. Zvok je sodoben in še bolj izdelan kot na drugi plošči.

Klemen: V bistvu je bil zvok druge plošče nekaj novega za slovenske razmere, sicer ne toliko v tehničnem smislu, temveč bolj v ambientnem. Odločili smo se, da bomo ponovno delali z Aldom Ivančičem, vendar še bolj profesionalno, kot smo se lotili druge plošče. Pri tretji plošči je bilo vse veliko lažje. Ni bilo več dilem, kako snemati, ampak je šlo samo še za nadgrajevanje že naučenih glasbenih praks.

Kakšno je bilo sodelovanje z Aldom Ivančičem pri nastajanju zadnje plošče?

Klemen: Z Aldom Ivančičem smo se dogovorili, kako bomo vadili na vajah, da ne bi kasneje na snemanju prevečkrat ponavljali, saj pretirano ponavljanje vpliva na živčnost sodelujočih in s tem tudi na kvaliteto končnega izdelka. To je bilo zame nekaj novega, namreč sistematski pristop do vsakega komada.

V besedilih velikokrat omenjaš pijačo in seksualne prigode. Je to dejstvo rokenrola?

Niko: Ja, mislim da je. Brez tega žal ne gre. Ne vem, tudi v našem bendu ga vsi radi cuknemo. Ampak to je splošno, to dvoje se povezuje, z razliko od drog, ki jih v našem bendu ne uživamo.

Se ti zdi, da bi to vplivalo na glasbo?

Enostavno mi droge ne odgovarjajo. Negativno bi vplivalo na vzdušje v bendu. Sem socialen tip človeka in alkohol je socialna zadeva, saj sprošča.

V bendu ste trije fantje in eno dekle. Kako to vpliva na vaše odnose?

Emina: Preden sem prišla k bendu, so me vsi strašili, da so "Dickyji" divji fantje, vsaj na koncertih so dajali tak vtis, toda ko sem začela z njimi, se je izkazalo, da so v redu. Z vsemi se zelo dobro razumem. Glede glasbene ravni sem imela na začetku težave predvsem s kondicijo. Preden sem prišla k njim, sem igrala bas na prste, Dicky B. Hardy pa so bili za takšen način igranja prehitri, tako da sem začela uporabljati trzalice.

Kakšno funkcijo ima vsak posamezen član pri nastajanju komadov in kdo je odgovoren za aranžmaje?

Klemen: Rif, ki ga prinese kitarist, je osnovno ogrodje komada. Potem se priključim jaz z bobni, dokler ne dobimo ritmov, ki so primerni rifu. Od začetne do končne zgradbe komada se stvari nalagajo postopoma. Za vsak del si pač izmenjamo določene primerjave, na primer: tu bo zvok bolj flstoogejevski, drugje bo bolj kot Rage Against The Machine. Dejansko na koncu zveni drugače. Smo pač skupaj že toliko časa, da razumemo neke skupne kode.

Kako sta se na vaše nastope odzivali ameriška in evropska publika?

Klemen: Moram priznati, da so evropski poslušalci skoraj bolj komunikativni kot ameriški. Američane bolj zanima filKaj pravzaprav počneš pri nas? in podobne stvari. V Nemčiji takšnih vprašanj ni bilo veliko. Bolj jih je zanimalo, pri kateri založbi izdajamo plošče, koliko smo jih že izdali, kje lahko dobijo naše plošče, skratka bolj jih je zanimala vsebinska plat naše glasbe. Tudi ljudje, ki so zatripali na našo muziko, so to pokazali.

Kaj pa slovenski obiskovalci koncertov?

Štupnik: Ne trdim, da slovenska publika na koncertih ne uživa, toda način sprejemanja glasbe je povsem drugačen. Aktivni so samo tisti v prvih vrstah, ostali stojijo in mirno opazujejo bend na odru. Verjetno je ta izkušnja za tuje bende zelo presenetljiva. Predstavljam si, kako se počuti bend, ki ni navajen publike, ki zgolj stoji, žvižga in ploska. Kontakt med publiko in bendom je odločilen tudi za samo glasbo. Velikokrat se bendom zgodi, da ne dobijo pravega odziva, zato enostavno popustijo pri energičnosti nastopa.

Zdelo se je, da ste po drugi ameriški turneji nekako zašli v težave, a je po treh letih vendarle nastala odlična plošča.

Od zadnje plošče, ki smo jo izdali pred tremi leti, smo imeli dve večji in eno manjšo turnejo in to je zahtevalo določene priprave. Pri tem je bilo potrebno zaslužiti denar, da smo lahko sploh šli na

turnejo, urediti je bilo potrebno takšne in drugačne formalnosti, kar je v bistvu še huje kot posneti novo ploščo. Ko smo se vrnili domov, smo se vprašali, kaj zdaj. Hoteli smo narediti novo ploščo, toda nismo imeli dovolj komadov, da bi kar na hitro odšli v studio, zato je motivacija nekoliko padla.

Ali je zadnja plošča uresničitev besed, ki jih je nekoč napol v šali napol zares izrekel vaš bobnar Klemen: flSamo čim dlje od panka!«?

Klemen: Mogoče... (smeh). Določeni komadi imajo še vedno značilnosti panka, toda ne v tisti izvorni pank ideji. O panku se je že toliko razpravljalo, kaj je, kako je in kdaj je, vendar se gotovo sliši, da smo ga svoje čase veliko poslušali.

Ali je vračanje in iskanje elementov v hardroku sedemdesetih let prihodnost sodobnega roka?

Štupnik: Ne bi se strinjal, da smo se direktno usmerili na hardrok iz sedemdesetih. Do te scene smo prišli preko bendov, ki so to že počeli, kot so Hellacopters ali pa Turbonegro. Skandinavski scena je bila v preteklih letih pravi flboom«. »etudi bend poišče določene vplive, mora vedno dodajati svoje elemente, sicer postane kopija. Dobra je primerjava z začimbami. Lahko kuhava povsem isto jed, toda jaz bom dodal druge začimbe. Vplive se jemlje iz glasbe, ki jo poslušas vsak dan, in meni je zelo všeč, da imamo vsi člani benda zelo širok spekter sprejemanja glasbe.

Klemen: Nekateri menijo, da igramo nekoliko trši rok, drugi pravijo, da je naša glasba še vedno zaznamovana s pankom, tretji pravijo da smo ostali isti kot na prejšnjih ploščah, le da je produkcija boljša, itd. Mnenja o nas so dokaj deljena, kar mi je zelo všeč, ker vem, da je vsak komad idejno samosvoji; ni nekega enotnega sloga, s katerim bi nas lahko primerjali. V nekem našem komadu odkriješ Prodigy, določene rife lahko primerjaš z Rolling Stones... To je vprašanje zvoka, ki dobi celotno obliko z našim načinom igranja.

Kaj pa vprašanje ideologije slovenskih besedil? Ali se vam zdi, da prav zaradi angleških besedil niste osvojili večjega števila slovenskih src?

Klemen: Ne bom rekel, da to ni res. Medtem ko smo se dogovarjali o novi plošči, nas je tudi Igor Vidmar vprašal, zakaj nimamo slovenskih besedil. Odgovorili smo, da je to pač tako. To je vprašanje, ki se vleče že od samega začetka. Hoteli smo imeti pevca z dobro ameriško izgovorjavo. Od takrat nismo nikoli razmišljali, da bi delali komade v slovenščini. Vedno smo poslušali ameriško glasbo, ameriški roknrol, in to je glasba, ki nam je enostavno všeč. Ne bom rekel, da roknrol v slovenščini ni možen, toda mi ga pač ne delamo.

Kakšni so načrti za prihodnost?

Klemen: Plošča je izšla marca, hkrati s tem smo imeli promocijski koncert v KUD France Prešern...

Emina: Dobro bi bilo, če bi se uspeli dogovoriti za kakšno evropsko turnejo. Mislim, da v Ameriko v bližnji prihodnosti ne bomo šli, ker je trenutno organizacijsko in finančno preveč zahtevna.

Zmenjena sva bila v Gogi...

Knjigarna Goga, Glavni trg 6, Novo mesto, 07 393 08 02

DRUŠTVO NOVOGOSTNIŠKIH STUDENTOV

KCvičkarija '01

rižan
ke 16.maj

DMP Orlek Nude Kreslin in bend

www.cvickarija.com

Mladi dolenci Mladi dolenci Mladi dolenci Mladi dolenci Mladi dolenci Mladi dolenci Mladi dolenci Mladi dolenci
Folklorna skupina KRES Folklorna skupina KRES Folklorna skupina KRES Folklorna skupina KRES Folklorna skupina KRES
Mačkoni Mačkoni Mačkoni Mačkoni Mačkoni Mačkoni Mačkoni Mačkoni Mačkoni Mačkoni Mačkoni Mačkoni Mačkoni Mačkoni
Oktet Adoramus Oktet Adoramus Oktet Adoramus Oktet Adoramus Oktet Adoramus Oktet Adoramus Oktet Adoramus
Šentjernejska godba Šentjernejska godba Šentjernejska godba Šentjernejska godba Šentjernejska godba Šentjernejska godba

17.00h popoldanski program - 17.00h popoldanski program

21.00h večerni program - 21.00h večerni program

& nagradna igra: Peugeot kolo

Vstopnice v predprodaji na info točkah ŠOU in DNŠ v študentskih domovih in na fakultetah po 800 SIT.

Mr. Lucky & Sen-Sa-Shun band

Lokalpatriot, april

Od časa do časa nadvse zaposlena programska ekipa LokalPatriota v naše kraje pripelje kakšnega glasbenika tujega kalibra. Eden takšnih se je pred časom pojavil v podobi Luckyja Gherghette s spremljevalno skupino čudnega imena.

Na začetku je bilo mišljeno, da bi z gospodom opravil pogovor, kar sem seveda tudi storil, a rezultati niso bili ne vem kako obetajoči. Poleg tega, da je najin pogovor potekal po nastopu in je službeni superobčutljivi diktafon prestregel vse zvoke, ki jih LokalPatriot proizvaja tam okoli polnoči, le najinega pogovora ne, se je pojavila težava, s katero so se ubadali že gradbeniki babilonskega stolpa. Lucky je oseba, ki je bila rojena in živi v deželi špagetov, kapučina in Gardalanda. Kot večina sonarodnjakov ima tako tudi Lucky težave z angleščino. Pri tem pa mu ne pomaga dosti niti dejstvo, da je pred leti živel in ustvarjal v Chicagu (kako hudiča je komuniciral z lokalci?). Tako je najin pogovor slišati, kot bi se pogovarjala dva šestletna Indijanca, kar pa nedvomno ni zrelo za javno objavo.

Glede na vse to bi bilo najbolj primerno uporabiti rezervno opcijo - recenzijo. Pa se tu zopet pojavi problem. Dejstvo je, da nisem novinar, še manj pa glasbeni kritik (ti so mi zaradi svojega statusa nesojenih muzičarjev v vsej svoji nezmotljivosti tudi rahlo zopni). Tako ne morem in nočem ocenjevati koncerta, saj mnenje posameznika nikakor ne more biti nekakšno absolutno merilo kvalitete umetnosti. Pri vsem tem je vprašljiva tudi namenskost takšnih recenzij. Logične se mi zdijo samo v primeru ponavljajočih se dogodkov (npr. film, gledališče), v smislu pomoči pri odločitvi o ogledu le-tega, ne pa v primeru že minulega koncerta. Torej, če ste bili na koncertu, verjetno veste sami, ali vam je bil všeč ali ne (razen če ste vso svojo pozornost imeli usmerjeno v konzumacijo maliganov), mene, da vam to povem, niti ne potrebujete. Če tam niste bili, potem dosti pomoči ni več, razen če se želite odpeljati v sosednjo Italijo.

Obstaja pa seveda še ena opcija - če ste reden gost Patriota in če na vsak način želite nadoknaditi zamujeno, vam bo morda uspelo ujeti katero izmed skladb z Luckyjevega ploščka, ki ga je pustil tu, tako da si lahko koncert vsaj malo predstavljate. Malo težav je le s tem, da gor ni desetminutne bas solaže, pa še slišati hammond v živo je posebno doživetje...

Boštjan Vlašič

foto: Drago Vuica

izjemen dosežek novomeških simfonikov in dirigenta Hribarja Majda, Kozinova "lahka" opereta

Verjeli ali ne, dočakali smo operno (operetno) produkcijo, ki je praktično v celoti novomeška. Potem ko so nas tri poletja zapored študentje salzburškega Mozarteuma razveseljevali z vse bolj dodelanimi operami ali odlomki tujih avtorjev (spomnimo se: Schubertovi Die Verschworenen pa Haydnov Lekarnar in lani Mozartova Figarova svatba), je novomeški simfonični orkester pod vodstvom požrtvovalnega dirigenta Zdravka Hribarja zasnoval in izpeljal gigantski projekt: prvo celovito koncertno izvedbo operete Majda, ki jo je v mladih letih napisal eden največjih slovenskih skladateljev, avtor glasbe za nepozabnega Kekca, Na svoji zemlji, opere Ekvinokcij pa Bele Krajine in še mnogočesa, Novomeščan Marjan Kozina. Opereta je na dan, ki se nedvomno vpisuje v slovensko glasbeno zgodovino, to je 19. april 2001, do skrajnih meja napolnila športno dvorano Marof; pred vrati so ostale stotine razočaranih, ki niso našli svojega prostora.

Zadeve z Majdo, ki je doslej začuda doživela le eno izvedbo, in sicer konec tridesetih let v Mariboru, pa nikakor niso enostavne. O tem vedo marsikaj povedati tako Hribar, ki je vse skupaj izpeljal in koordiniral in je v daleč največji meri zaslužen za uspešno izvedbo, kot tisti, ki so prepisovali (včasih tudi dopolnjevali) partiture in usklajevali notni zapis, pa seveda dr. Igor Grdina, profesor s slovenistike na Filozofski fakulteti, ki je avtor novega libreta. Ravno z njim sva se po celodnevni vaji štiri dni pred premierno izvedbo ob kavi pogovarjala o Kozini, njegovem delu, o težavah z libretom, pa seveda o novomeškem orkestru in še čem.

Kdo je Majda? Seveda junakinja zgodbe. Toda zgodba, ki so ji poslušalci lahko prisluhnili v četrtek v nabiti športni dvorani, ni nastala v davnem letu 1935, temveč jo lahko moj sogovornik datira natančno, recimo tja v julij 1999. Besedilo je namreč napisal sam, saj si z nemškimi odlomki, ki so se ohranili v klavirskem izvlečku (Kozina je hotel opereto "izvoziti" in si je od nje obetal tudi čisto komercialne blagodati), ni bilo mogoče kaj prida pomagati, pa tudi podatek, da je bil originalen slovenski libreto - eden od avtorjev zanj je bil legendarni Delak - napisan na podlagi veseloigre Josipa Frana Knafeljca Kmečki teater, ni kaj prida pomagal. Grdina, ki je med drugim velik ljubitelj in poznavalec klasične glasbe in je leta 1997 že spravljal na profesionalni oder SNG Maribor komično opero Josipa Ipavca Princeza Vrtoglavka s svojim libretom (ta se je le malo držal slabe nemške različice) je imel tokrat pred seboj trd oreh, "stlačiti" besedilo v že zamejen kalup (število zlogov, dolžina posameznih fraz ipd.)

Zgodovinsko popotovanje partiture se ravno tako bere kot detektivka. Po vihravi vojni in skladateljevega življenja je naposled v obliki nepreglednega rokopisa končala pri muzikologu dr. Primožu Kuretu. In ta je nekoč dobil v roke zgoščenko, ki jo je leta 1994 posnel novomeški simfonični orkester. Poklical je

dirigenta Hribarja, hkrati tudi ravnatelja šole, ki že dolga leta ponosno nosi naziv po Marjanu Kozini, in zadeva je hitro stekla. Povezale so se moči dirigenta, orkestra, stroke, libretista in skupine mladih pevcev, študentov Mozarteuma, ki jih je okrog sebe že več let zbiral Novomeščanka Irena Yebuah. Ob lanskem kulturnem prazniku je bilo že moč slišati prve odlomke iz operete, ki so brez pretiravanja dvignili dvorano na noge.

In kakšna je ta Kozinova glasba? Gre za poslušljivo delo, na katerega so vplivali tedanji trendovski zvoki fokstrote in swinga, zasedba je temu primerno številčna in tudi nekoliko bolj "plehnata", skoraj "bigbendovska"; zvok je lahкотen, izraz na momente parodičen (navezave na Verdija in Offenbacha) in v stilu modernizirane medvojne operete. Kljub temu se že v tem delu izkazuje Kozinov izrazit talent in smisel za orkestracijo, zasledimo pa tudi že nekatere tipične harmonske barve, ki so tako specifične za njegova zrela dela. Zgodba je lahkotno-komična, napisana pretežno po vzorcu dunajske srebrne operete: v slovenski vasi v tridesetih letih se prebujata turizem, domačini ustanove kmečki teater in zdravilišče ter povabijo in teden dni gostijo kritika, ki naj bi povzdignil in razbomnal njihovo slavo. Vmes so seveda klasične ljubezenske peripetije, v par Peter (Marjan Trček) in Majda (Marjetka Podgoršek Horžen) se prikrade operetni zaplet - Majda se zagleda v kritika, ki ga na koncu vaščani sploh ne "prepričajo", zraven pa za težave skrbita še dva "buffo" para: Žan (Milivoj Juras) in Špelca (Ursula Langmayr) ter romantična dama (Irena Yebuah) in direktor (Robert Vrčon), pa seveda je v vsakem mestu tudi župan (Saša Ivaci). Na koncu se, kot se spodobi, vsi pari srečno pobotajo in se smehljajoč namestijo za skupinsko fotko.

Če je bila Majda v svojem času dejansko napisana nekako "trendovsko" (avtor je sanjal o zaslužku, o radio predvajanjih, izvozu v nemški prostor), danes zveni predvsem kot dokument, ki priča o Kozinovem genialnem skladateljskem talentu, ki je tudi znotraj "efemerne" in zabavnega žanra znal izvajati učinke, ki jim z vse manj popularno besedo pravimo "umetniški". Vsekakor pa je Majda predvsem zabavno delo, in če ne bi navdušila ljudi, kot meni libretist Grdina, bi bilo z njimi nekaj narobe.

No, opereta je ljudi brez dvoma navdušila. In seveda se ob vsem tem ne moremo ubraniti patetičnih tonov - te nameravam povzeti po besedah skladatelja Pavla Mihelčiča, tudi Novomeščana in enega od predavateljev na spremljajočem dvodnevem mednarodnem simpoziju o Kozini. Mihelčič je ob letošnjem kulturnem dnevu, ko smo s simfoniki izvedli tudi njegovo skladbo *L'elevation*, izjavil s priokusom nekakšne ganjenosti, da "ni pričakoval, da bo Novo mesto kdaj imelo orkester, ki bi izvajal skladbe, ki jih je sam napisal za nek drug (profesionalen, op. MD) orkester". Zato ni odveč dvakrat ali trikrat reči skupaj z njim: nima vsako mesto orkestra, in dejstvo, da ima mesto orkester, je znak mestnega prestiža in visoke kulturne ravni; da o pomenu za splošno glasbeno kulturo sploh ne govorimo. To si velja zapomniti. Novomeški simfonični orkester pa bi si morda po vsem tem lahko upravičeno nadel Kozinovo ime.

Marijan Dović

Svetlana Makarovič Prekleti kadilci

Ilustracije Andrej Brumen - Čop in Svetlana Makarovič.

Center za slovensko književnost, 2001, 75. str.

"Kadilec je sposoben v avtobusni čakalnici vpričo živih človeških bitij mirno sedeti na klop in si prižgati cigareto. Ogorčeni pogledi zdravih, osveščenih in nezasvojenih ljudi ga ne motijo. Puhne v neomadeževani zrak čakalnice, kjer so, za božjo voljo, tudi otroci in celo nosečnice. Katastrofa je tu, morija se nadaljuje. Strupeni hlapi nezadržno prodirajo v nosečničin trebuh, fetus jih vsrkava, postaja tudi sam bitje brez obrambe, zasvojen, rodil se bo kot latentni kadilec..." (Prekleti kadilci, str. 12-13)

Končno smo Slovenci po prevodu *Vojne proti tobaku* Michela de Pracontala dobili še prvi protiudarec antikadilskemu lobiju izpod domačega peresa misteriozne umetnice (ki je menda sama verižna kadilka). Literarizirana Svetlanina zgodba bo nedvomno na vso moč vseh kadilcu na Slovenskem, ki ječi in kleka pod kanonado antikadilske gonje v zadnjem desetletju, dviguje njegovo strto samozavest, ki mu prišepetava, da kajenje ni več "šik" in da je noblesa, "jet-set", davno opustila to grdo razvado; s statistikami dokazuje, da si ta gnusni čik le še kosmata roka nižjega sloja prižiga; a tudi, da kadilec sam sebi grob prerani koplje in boljšim drugim, ki pasivno ta planet-uničujoči smrad vdihavajo in so zdaj na srečo v lepših, večjih sobah nameščeni. Ta godba ponovno legitimira veselje kadilčevega nad čikom, *ko sproščeno v fotelj se zlekne in plemenito zel v željna pljuča globoko vdihne...*

Kadilci kot žrtve ali kot "smrdljivci, škodljivci in na splošno krivci"? Besedilo Makarovičeve, ki le redko izstopa iz osnovne ironične pozicije in ves čas skozi zgodovino tobačne zeli parodira retorične vzorce "antikadilskega lobija", je v prvi vrsti zabavno branje. V drugi pa nam zastavlja vprašanja, ali so kadilci res primerna "tarča" (ob tem se poslužuje strategije, ki je bila v rabi tudi ob "marihuanskih" polemikah). Opozarja namreč na alkoholizem kot bistveno večji problem), hkrati pa odpira vprašanja o sobivanju kadilcev in nekadilcev, o toleranci in nenazadnje še o razmerju med svobodno odločitvijo posameznika, da "zafura" svoje življenje, in odločitvijo države, da mu to v imenu "občega dobrega" skuša preprečiti. Stara dilema. Ne bi se ravno strinjal kar z vsemi mislimi, ki iz teksta kipijo; tudi prehajanje iz ironije v (anti)moraliziranje se lahko marsikomu zdi moteče, pretirano. Toda po drugi strani gre za spontan in iskren odziv kadilke na svet, ki kljub ali pa ravno zaradi svoje splošne onesnaženosti in kloniranosti stigmatizira kadilce kot nekakšne zastrupljevalce in "krivce". "Protiudarec" v tem primeru ni bolj nizkoten od "udarca".

Marijan Dovič

Maja Razboršek Pretanjeni razbor

Založba GOGA, 2000, 78 strani, 3.290 SIT

Imam predzavesten predsodek, da je poezija, ki jo pišejo ženske, vzdihujoča, sanjava, občutljiva ali pa vsaj feministično zagrenjena. Ko sem brala Pretanjeni razbor, sem kar naprej imela občutek, da v teh pesmih nekaj ni na svojem mestu. Knjigo sem odložila in potem me je v trenutku zadelo dejstvo, da je te skrajno razumsko izpiljene pesmi napisala ženska. Ponovno branje zbirke mi je izrisalo zelo jasno sliko ženske, ki se v polmraku sama sprehaja po Krasu in ure in ure dolgo predeluje, analizira in drobi vtise, ki jih v njej pušča življenje. Kar se izlušči, je biser, je pesem.

Majina poezija je individualna, kot ugotavlja že Ciril Zlobec v spremni besedi. Pesnica vselej izhaja iz sebe, iz svojih spominov, življenjskih izkustev, vtisov in prebliskov, ki jih v njej pustijo vsakdanje reči - plevel, zaledenel slap, granatno jabolko, otrok... Ta silovita občutja v "pohčerjeni samoti" razmišlja, raziskuje, razbira in jih nato sintetizira v enostavno, trezno spoznanje, ki presega avtobiografskost in sega v splošnost človeške izkušnje.

Pesnica je samokritična in stroga do svojih čustev, trezna in samoironična, nikakor pa ne zagrenjena ali težka, pač pa globoka in realna. Svoja premišljena spoznanja izlije v drobne pesmi, v katerih vsako besedo previdno izbere in strateško postavi. Da bi natančno povzela občutje, izbira redko uporabljene besede, ki so pomensko zelo bogate in ki v medsebojnem spletu ustvarjajo polnost pomena. Ponekod se v Majini poeziji oglasita tudi rima ali asonanca, predvsem v funkciji podkrepitve pomena. Verz je z izjemo teh nekaj mest prost.

Kljub temu da verz ni rima, se ne drži klasičnih metričnih vzorcev in da je slog pogosto zelo pripoveden, Majine pesmi še zdaleč niso počasne. Nosi jih zelo intenziven in močan ritem, ki ga povzročajo predvsem neposredno izražena vsebina, čista metaforika in napetost, ki se ustvari med maloštevilnimi, natančno postavljenimi besedami.

Ob koncih pesmi, kjer bralec pričakuje odgovor na začetni "razbor", se ritem pogosto silovito prekine in za trenutek bralca vrže v neko praznino. Kot bi pesnica iz sebe izlila občutenje, bralca skozi zgradbo pesmi in njen ritem zapelje pred prag odgovora na nemire, ki jih občuti vsakdo v globini svoje biti, in ga potem pusti, da zadnji korak naredi sam. Majina poezija zahteva aktivnega bralca, ki sam iz svojih lastnih izkustev konkretizira svet Pretanjenega razbora.

Tisto, kar me je pri Majini poeziji najbolj presenetilo, pa je občutek, da so te pesmi seksualno neopredeljene in neobremenjene, kljub temu da je pesnica ženska in prav zato, ker je ženska. Tudi o ljubezni ne razmišlja tako, kot bi stereotipno od ženske pričakovali. V pesmi Drget, kjer bi glede na naslov lahko pričakovali ljubezensko vzdihovanje, najdemo vse kaj drugega. Pesnica trezno in realno ugotavlja, da je ljubezen "premagljiva", "premaguje", "ranljiva je in umrljiva". "Kadar je presilovita, je komajda kdaj stanovitna." Je naravnost človeška, kot Majina poezija.

Brigita Judež

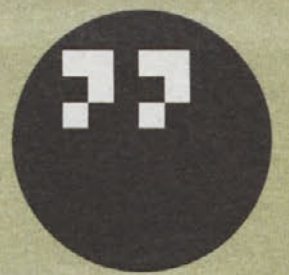
Bojan Požar Nevarna razmerja

(slečene Slovenije)

Lanaka d.o.o. 2001, 3.990 SIT

Bojan Požar se je rodil. To je pa tudi vse, kar lahko pohvalnega zapišem o njem. Sodeč po zapisanem na platnici njegovega umotvora, se je rodil leta '57 in potem do leta '89 blodil do trenutka, ko se je "zapisal novinarstvu" - karkoli to že v tem primeru pač pomeni. Glede na to, da je žulje na rokah dobival na pisalnem stroju informativno-političnega tednika Evropa, smo lahko veseli, da na poti v Evropo sploh še lahko vztrajamo. Ker če je bila vsebina tistega tednika vsaj približno podobna omenjeni knjigi, bi se nam znalo tudi naše sedanje približevanje dodobra sfiziti. Leta 1995 je postal založnik in urednik magazina Moški svet. Kot avtor in urednik baj (po zapisanem na platnici) slovi kot neprizanesljiv in duhovit kritik medijsko znanih Slovencev. Torej, za njegove avtorske prispevke v njegovem magazinu ne morem povedati nič slabega, ker jih v bistvu ne poznam, lahko (in tudi moram) pa kakšno rečem o pričujoči knjigi. V svojo obrambo pa moram najprej povedati, da sem jo moral prebrati po "službeni dolžnosti". V njej zaradi svoje nepomembnosti nisem omenjen niti ni omenjen kdorkoli od ljudi, ki jih sploh poznam, da ne bo pomislil, da knjigo sesuvam zaradi lastne prizadetosti. Torej, saj v bistvu sem osebno prizadet, kajti branje takega pofla ne sodi med moje omiljene naloge. Moja prva misel po tem, ko sem knjigo Bojana Požarja odložil, je bila, da človek morda potrebuje poklicno pomoč. In da kakršnokoli pisanje o knjigi pomeni izgubo dragocenega Parkovega prostora in povsem nepotrebno reklamo. Da je torej potrebno o knjigi napisati le to, da ni vredna niti omembe, še manj branja, še najmanj nakupa! Res. Ampak, OK. Urednik potrebuje recenzijo. Pa jo napišimo. O knjigi Nevarna razmerja ne morem napisati nič. NIČ! To je namreč knjiga, ki opisuje življenja znanih Slovencev, kar pa naj širše javnosti niti ne bi smelo zanimati. Saj vem, Slovenci smo firbčen narod (z vedno rdečim očesom, tistim, ki kuka skozi ključavnico), a določene zadeve bi morale vsaj po mojem skromnem mnenju ostati intimne. Lepo vas prosim, zakaj bi mene morala zanimati Požarjeva bolezenska obremenjenost s Sašo Einsiedler!? In lepo vas prosim, kako Bojan

*knjiga

Požar ve, da se Saša gola sprehaja po stanovanju in kako opravlja potrebo, kakšen položaj ji pri spolnosti najbolj odgovarja, kako se obnaša, kadar ima menstruacijo ipd? Človek bi na prvi pogled dobil občutek, da ga je omenjena gospa zavrnila in se ji užaljeni, zafrustrirani človeček na ta način maščuje! Take izjave in opisi, z ničemer podkrepjeni in dokazani, so za navadnega bralca lahko le dolgočasni, pa še z literarnega vidika so povsem brez vrednosti. In človek, ki ima vsaj ščepec zdravega razuma pod kapo in ki je kdaj videl debelušnega, s preračunljivo prašičjimi majhnimi očkami, vdrtimi globoko v okrogel, podel obraz, s postavo, ki niti od daleč ne kaže, da je njegov hobi tenis, tak človek torej niti pod razno ne more verjeti (ali razumsko dojeti), da je k njemu (z opisano fiziognomijo) nekoč prišel zelo znan medijski par in mu predlagal skupno kopanje v njihovi kadi!? OK, prisotna je bila tudi Požarjeva nekdanja družica, ki pa tudi že kot krepko odcvetela peroksidna suhica vzbuja dvom o velikem poželjenju ...

Požarjeva knjiga je napisana na način, ki bi ga priporočal kot maščevanje tudi vsem omenjenim in seveda prizadetim "junakom", če se bodo kdaj odločili gospodu vrniti milo za drago. Tožbe so neproduktivne, se vlečejo in delajo nepotrebno reklamo. Napišite knjigo. Začne naj se nekako takole, recimo: Naš Bojan je celo otroštvo preživel s kostjo, navezano okoli vratu, da so se vsaj psi hoteli igrati z njim in da ni bil tako zelo osamljen. Ker ima zelo majhnega lulčka, je bil do pozne mladosti nedolžen, če ne računamo masturbiranja vsaj šestkrat dnevno... Ja, na tak način se knjige definitivno ne pišejo!

Damijan Šinigoj

ES. Uredništvo revije Park se počuti zelo užaljeno, da niso tako pomembni, da bi jih gospod Bojan v knjigi vsaj omenil in mu sporoča (za drugi del trilogije o slečeni Sloveniji), da se uredniki po redakciji sprehajajo goli in da imamo na hodniku parkirano ovco...

Ker je tako majhna je nisem našel.

Knjigarna Goga, Glavni trg 6, Novo mesto, 07 393 08 02

Slovenski film letos

Slovenski film se počasi, vendar vztrajno prebija v dvorane. Sliši se precej žalostno, da si mora film, vtirati pot nekam, kjer bi že moral biti - v kinodvorane. Zakaj? Popolnoma jasno je namreč, da naj bi vsaka domača filmska produkcija imela vrata na široko odprta. Ne gre toliko za to, da ne bi dvorane želele domačih filmov. Pred leti se je namreč dogajalo, da je slovenski gledalec bežal iz kina, če je v njem ugledal film domače produkcije, zdravstveno bolj občutljiva publika pa je kazala simptome depresije in živčnih bolezni. Kot da bi bili filmi samemu sebi namen in ne gledalcem. Umetnost zaradi umetnosti, če je seveda sploh šlo za filmsko umetnost.

In tudi v nekajletno slovensko filmsko sivino ujeti gledalec je dočakal dan, ko dvorane polnijo filmi domače produkcije. Uspešno filmsko leto je najavil že portoroški filmski festival, saj je v projektor prestavil kar pet celovečernih filmov. Gre za filme, ki so si sredstva zagotovili sami, kakor tudi filme, ki jih je podprl Slovenski filmski sklad. V naslednjih mesecih bodo filmsko platno z gledalci delili režiserji Vinči V. Anžlovar, Martin Srebotnjak, Vojko Anzeljc, Miran Zupanič in Sašo Podgoršek s filmi Poker, Oda Prešernu, Zadnja Večerja, Barabe in Sladke sanje. Slovenski film nastaja zaradi želje in požrtvovalnosti ljudi, saj je denarja premalo, zato pa je toliko več entuziazma in veselja ob premierah. Vrste pred blagajnami nas toliko bolj veselijo, saj se z obiskom hvali Zadnja večerja, ki je prodala že čez 50.000 vstopnic, v njej pa norca ukradeta videokamera in posnameta film. Oda Pešernu je parodija

na praznovanje slovenskega kulturnega praznika, v Pokru se okoli kart vrtijo človeške usode, Barabe opisujejo prestopnike, Sladke sanje pa želje po gramofonu. Nekatera filmska dela so bila posneta z digitalno kamero, ki je cenejša in zato dostopnejša širšemu krogu ustvarjalcev. Velikokrat režiserji prevzamejo vloge scenaristov in igralcev ter se na tak način izognejo dodatnim stroškom. V Sloveniji tudi ni nobenih profesionalnih studiev in laboratorijev za obdelavo celuloidnega traku, kar delo še bolj otežuje, oziroma draži. Poleg uveljavljenih in šolanih igralcev se na platnu sprehajajo tudi nekateri, ki za sabo nimajo kilometrov prehojenih odrskih desk, vendar naključni obiskovalec ali pa redni najemnik filmskega stola razlike ne opazita. V Ljubljani se dograjuje Kolosej, ki bo za vsakega ljubitelja gibljivih slik kraj sreče in veselja, saj nam bo ponudil dvanajst kinodvoran in še veliko drugih stvari za zabave željne.

Ob vsem tem še nekaj besed o kritiki, ki je potrebna, tudi filmska, zakaj s pomočjo le-te bo slovenski prostor pod soncem še lepše sijal v barvah platna. Namen kritike naj bi bil kar se da objektivno ocenjevati filmska dela in pustiti ob strani otroške bolečine ali zamere, ki se jim ne moreš odpovedati. Pri tem se moramo zavedati, da je večina slovenskih filmov zadnjih let narejena skoraj brez denarja, igralci, scenaristi, vsi sodelujoči, pa gradijo cesto, ki bo popeljala slovenski film tudi na razstavo po Evropi in še kam.

Dobrodušna ocena: ***** na juriš vsi v kino

*prešanka

ZLATA PLATA - KOMPILACIJA (NIKA)

Ko pomislim na kompilacije, se mi začne porajati vprašanje, kakšen je ključ, ki odloča, katere skladbe bodo uvrščene na plošček. Ena od metod je razvrščanje glede na finančno uspešnost (zlata naklada - zlata plata?), ki je v danem primeru še najbolj verjetna, saj ne vidim med nanizanimi skladbami kakšne globlje povezave. Spet gre za že viden (ter poslovno verjetno preizkušen) recept: vzameš par domačih muzikantov, dodaš vsaj toliko hrvaških "šlagerpevčev", za vse ostalo pa poskrbijo vaške diskoteke. Vse lepo in prav, a vendar me moti neka malenkost. Kompilacije naj bi bile zbirke pesmi, s katerimi zajameš kar se da velik krog poslušalcev. Potemtakem so slika glasbenega okusa populacije. Tu pa se začne zona somraka. Ali so torej poslušalci tisti, ki oblikujejo te stvari (in torej ohranjajo pri življenju takšne obskurne bende, kot so Plavi orkestar ipd), ali pa je takšna glasba le orodje v rokah zlobnih sil, katerih cilj je doseči čim višjo prodajo - tudi za ceno glasbenega poneumljanja poslušalstva. Nekdo naj se torej krepko zamisli, če pa so vam kljub vsemu všeč razni projektili tipa Grašo, Karan, Severina in podobni, potem vas lepo prosim, da mojih člankov v prihodnje več ne berete, saj vam ni pomoči.

SAUSAGES - TO MI DELI (DALLAS RECORDS)

Plošča je še ena tistih, ki datirajo v milenijsko leto dva tisoč. Fantje, ki so svoj uspeh krojili pod taktirko legendarnega in žal že pokojnega ljubljanskega menedžerja Zdravka Topleka, so od izida plošče doživeli pravo šok terapijo. Odhod g. Topleka jih je pripeljal do kapitalne krize (kot še nekaj skupin naše prestolnice), sedaj pa so se baje spet priklicali v življenje (ali morda stanje vegetacije). Kakorkoli, glede na ostalo domačo produkcijo zgornji album niti ni slab. Ekipa je glasbeno korektno uporabila klasične trike rok obrti, ni pa jim uspelo ubežati zvoku svojih someščanskih rnr kolegov (Big foot, Babewatch), ki nekako zvenijo vsi enako. Roko na srce - ne razumem predvsem tega, zakaj se v svojem silnem iskanju rokerskega imidža držijo ljubljansčine kot pijanec plota. Nekaj časa nazaj sem prebral izjavo (morda je bila od Big foot mame, ne vem točno), da je za garažni zvok rok skupine nujna uporaba jezika ulice, pri čemer je prav pogovorna ljubljansčina najbolj uspešna. Ne se hecat, lepo prosim! Pa še teksti so vsi na prvo žogo.

HOLDER - DALEČ STRAN JE SODNI DAN (NIKA)

Pa smo jo dočakali! To je nedvomno najboljša domača plošča, vse tam od Igre naprej. Holder, ki so svoj prvenec izdali prav pred kratkim, so že takoj pokazali, da gre za ekipo prekaljenih glasbenikov. Sam zvok skupine bi lahko potegnil rdečo nit rokrola od devedesetih (Black Crowes) do sedemdesetih (kitare tipa Lynyrd Skynyrd). Verjetno je dosti tega potrebno pripisati kitaristu Zoranu Čaliću, saj je bilo zelo podobne kitare slišati že pri Matchless gift in Majkah (pri katerih je bil avtor glasbe). Bilo pa bi nepošteno, če bi skupini zaradi Zokijevih prejšnjih skupin jemal originalnost. Gre za glasbo, ki je avtorsko zelo močna, in s tem še bolj izraža svojo kvaliteto ter celostno podobo. Ne gre tudi mimo pevcu Mihe, ki mu brez slabe vesti lahko kupite pivo, ko ga prvič srečate (pa še v ljubljansčini ne poje!), saj po mojem mnenju pospravi za malico kar lep odstotek zvezdnikov domače estrade (tudi večino rokerjev, da ne bo pomote). Skratka, če ste ljubitelj dobre godbe, naj vas zgornji plošček nikar ne obide. Morda pa v domači produkciji le ni vse izgubljeno. Čista desетка!

Boštjan Vlašič

Nagradno vprašanje za ljubitelje lepih umetnosti

Na nagradno vprašanje iz prejšnje številke Parka smo dobili **polnih nič (0) pravih** odgovorov, pa tudi naš vrli fotograf **BACEK** nam tokrat **ni poslal napačnega**. Kdo je torej najbolj znana junakinja iz del markija de Sada, bo torej še naprej ostalo skrivnost, nagrada pa se spet prenese v naslednji krog!!! Torej **dve knjigi založbe Goga** za srečnega pametnjakoviča, ki bo pravilno odgovoril na tole vprašanje, ki je hudo povezano s slovenskim filmom:

Po katerem izvrstnem romanopiscu je dobila ime perverzija mazohizma?

Odgovore pošljite na imejl park@drustvo-dns.si ali na naslov Park - Založba Goga, Prešernov trg, 8000 Novo mesto.

Za ocenjevanje filmov veljajo sledeče kategorije:

- * bolečine-so-prehude
- ** film-nima-pojma
- *** kino-vam-ne-bo-pobegnil
- **** zmerno-hitro-gremo-v-kino
- ***** na-juriš-vsi-v-kino

Dicky B. Hardy

You Can't Go Halfway And Get In!

ŠKUC ROPOT/Nika, 2001

"Življenje je enostavno kot pesem Ramones", je prvo opozorilo, ki ga dobimo od Dicky B. Hardy. Neposredno, močno, udarno in prepoznavno. Po desetih letih vztrajnega nastopanja na domačih in tujih odrih, po dveh ploščah, enem singlu ter sodelovanju na kompilacijah, je tu dokaz, da imamo opraviti z velikim bendom. Le malo slovenskih rokovskih bendov je pravzaprav okusilo blišč in bedo rokanja po ameriških in tudi evropskih odrih. Dicky B. Hardy so eni izmed njih, in to se čuti na vseh ravneh. Toda ne obremenjujejo se s preteklostjo, nočejo komplicirati, sklepati kompromisov, njihov pristop je rušilen in drveč, že v prvi skladbi na plošči obljubijo, da vam bodo spremenili življenje.

Sam slog se sicer ni pretirano spremenil, glasba je mogoče še bolj udarna, produkcijsko obogatena in s tem še močnejša, sliši pa se, da najnovejši vplivi segajo tudi na področje tistih glasbenih scen, ki so začele ob koncu devetdesetih obujati hardrok vzorce iz preteklosti. Pesmi so bogato strukturirane, s številnimi brejki in zahtevnimi prehodi. Slog kitar se osredotoča na enostavnejše modeliranje, ne komplicira z vratolomnimi prijemi, temveč odkriva zvokovne možnosti enostavnejših linij, ki pa so podložene z zanimivimi solističnimi vložki. Bas je izredno čist, definiran, lahko bi rekel celo "strunarski", kar celotni podobi dodaja izreden občutek globine in melodične razigranosti. Bobni so ritmično bogati, prehodi so izdelani in domiselni, ne zadovoljijo se s klasično rokovsko strukturo. Pevčev glas je za razliko od prejšnjih plošč bolj prečiščen, izdelan in dovršen, zato tudi bolj jasen, poleg tega je podložen s spremljevalnimi vokali in tudi z nekaterimi efekti, ki jih sicer na plošči ne manjka. Čutiti je moč in to, da so pesmi nastajale daljše obdobje, saj takoj zaznamo, katere so starejšega datuma in katere novejšega. Besedila so veliko bolj osebna kot na prejšnjih ploščah, kar kaže na zrelost pisca besedil. Čeprav so izpovedna, glasba drvi z neustavljivo hitrostjo, razen pri baladi *Messenger*. Mogoče bi bila lahko za odtенок krajša, saj nekoliko pretirano poseže v celoten tok glasbe. Sledi nadaljevanje s hitrim tempom, vendar se znajo fantje in dekle pri tem tudi ustaviti, narediti zanimiv prehod, kar v preteklosti za njih ni bilo značilno. Struktura pesmi je dinamična in kompleksna, zvok je kompakten in močan do konca, ko Dicky B. Hardy v zadnjem komadu dobesedno eksplodirajo. Govorimo o plošči, ki je obvezna učna ura za vsakega slovenskega rokerja. Bleščeč pristop k produkciji in strukturi glasbe potrjuje, da si bend želi tudi širšega občinstva in da ni več zadovoljen zgolj z nastopanjem v manjših klubih. Glede na pokazano bi si prav gotovo zaslužili tudi večje odre, vendar pa bo potrebno na njih dokazati, da se da dovršeno studijsko delo odigrati tudi v živo, kar bi znal biti manjši problem, glede na to, da jih je tik po snemanju zadnje plošče zapustil eden od kitaristov. Toda Dicky B. Hardy so že velikokrat dokazali, da kadrovske spremembe pri njih ne morejo negativno vplivati na zvočno podobo celote. Še več, velikokrat so ravno kadrovske spremembe povzročile bolj inovativne pristope h glasbeni strukturi.

Brane Škerjanc

POTLAČ

Potlač logo in ilustracija: Katja Markovič

l o k a l n o t r o b i l o

Lokalne in analne novice

Fekalna politika,
umetnost, Bog in
biznis

Baje za zaprtimi vrati potekajo odprta pogajanja med **Inseratorjem** in **Lojzetom de Sekréarjem Peterletom**. Potem ko je Inserator s svojimi **inseracijami** spravil na kant občino, LDS na beraško palico, državo v bankrot, Samaranča pa v predčasno upokojitev, se mu je v nizu genialnih idej (ki so nujne predhodnice še bolj genialnih inseracij) porodila morda najgenialnejša med njimi. S pomočjo neneumnega Sekréarja, alfe in omega vseh straniščnih poslov, se bo poskušal v imenu ljubezni do Boga in umetnosti dokopati do vatikanskih finančnih rezerv, vključno s tistimi iz križarskih vojn. (**Inštitut za razkrivanje avantgardnih umetnosti in dlak pod pajzko tlač**)

Promet in zveze

Ker se **DNŠ** kljub mega uspešnim in odmevnim projektom (Potlač, Park, Založba GOGA, Knjigarna GOGA in verjetno še katerim) nikakor ne more dokopati do konkretne finančne injekcije s strani občine, so se strukture na najvišji ravni domislile še en v nizu zvitih planov. Prijavili bodo projekt **Novo Mesto Oslov**, "s katerim izražajo potrebo po **občinskih oslih za meschane, turiste ter zaposlene na MO NM**". Mladi liberalni demokrati Novo mesto menda že pripravljajo tožbo proti **DNŠ**-ju zaradi kraje avtorskih pravic in intelektualne lastnine. (**iiiiiaa, iiiiaaa tlach**)

Vojna in mir

Specialna enota POTLAČA pod poveljstvom drugega največjega slovenskega pisatelja, veterana slovenske osvobodilne vojne in najmlajšega člana zveze borcev NOB Slovenije (36), je v rutinskem pregledu **Rotovža** (materialne škode je bilo le za cca 33.000 DEM in nekaj ducat mrtvih mimoidočih človeških osebkov) odkrila hudo nevarne in najbolj podle elemente sabotaže, kar jih pozna svet in sicer v obliki mikrobov, specializiranih za uničevanje strojnega softvera. **Direktorju Maradoniju** zopet ni preostalo drugega, kot da uvede **REDNO STANJE**, Iztrebljevalcu Šinija pa izda licenco za eliminiranje živih in po potrebi tudi mrtvih oblik sovražnih elementov. Po enotedenski temeljiti čistilni in dezinfekcijski akciji, po milijonih mučenih in ubitih nedolžnih mikrobov, je bila akcija s smrtjo zadnjega in hkrati edinega sovražnega mikroba (mater mu fašistično), uspešno privedena h koncu. Analiza akcije še poteka, zadnji izsledki pa, kot poročajo neuradni viri blizu Šinija, kažejo na to, da je zopet imel svoje prste vmes, svoje mikrobo, če smo nekoliko bolj natančni, **Sekréar** iz **NSi**, ki hoče na vsak način obračunati s Potlačom, edinim nerazumnim lokalnim trobilom. (**Vaša kanalizacija tlač**)

(na fotografiji vidimo Iztrebljevalca Šinija, kako v polni bojni opremi nadzoruje akcijo **Počistimo mikrobe 2001-04**)

Šport in biznis

Ekskluzivno za Potlač!!! Dolgo neznana uganka, zakaj in čemu stol na igrišču finala slovenskega pokala v košarki, je končno dobila svoj epilog. Medtem ko je **Vlade Sodček** preživel niz zaporednih predinfarktnih stanj (zdravniški senat Beogradske vojne bolnice press), je na tej živce parajoči in do zadnjega prinašalca vode podkupljeni tekmi doživel dokončen razpad preobremenjenega sistema. V protest vsemu in vsem je s tisto malo moči, kolikor mu je še preostalo v nekoč vitalnem, sedaj izmučenem telesu, protestno **vrgel stol** na sredo igrišča. (**Šport na robu živčnega zloma tlač**)

Kdor zna, zna

Intervju z največjim živečim hrvaškim piscem, katerega knjiga je v prevodu izšla pri **GOGI**, za **Park** ni bil dovolj dober. Objavili so ga v Sobotni prilogi Dela. (Kdor je z majhnim zadovoljen, velikega vreden ni, **ali o tem zakaj bodo največji debili v mestu postali medijski mogotci tlač**)

Kultura in diskultura

Potem ko so mu občinske strukture sesule še zadnjo zdravo živčno vezje, se je direktor Potlača **Maradoni** odločil, da v slogu **"imperij vrača udarec"**, udarec tudi vrne. Njegov zvesti sluga **G. Macedoni**, direktor skupine GOGA, je občinskim strukturnam speljal kulturno ministrico Andrejo **Jekleno Magnolijo Rihter** in jo pripeljal v knjigarno GOGA, kjer so jo prevzele enote Potlača in sicer **Oddelek za ideološko indoktrinacijo in fizični razvoj**. **Mati Podžupanja** si je ob tem škandloznem dogodku populila še preostale lase, **direktor Maradoni** je še danes psihično odsoten in z nasmeškom na ustih blodi po rotovžu, medtem ko so si direktor Macedoni in ekipa, ki je tako uspešno **opravila globinsko indoktrinacijo s poudarkom na fizičnem razvoju**, zaslužili povratni obisk in kavo pri še vedno vroči ministrici. Opa?! (**shizofrenija tlač**)

Na fotki vidimo kulturno ministrico v GOGI, malo preden so jo prevzele enote Potlača in jo podvrgle globinski ideološki obdelavi s poudarkom na fizičnem razvoju. (foto M. Markelj)

Inženir Muhič -Vse sam in nekatere z njim povezane reči:

dolenjska zgodba

ALWAYS CVICK

Potlač, lokalno trobilo

Ureja Urad za raziskovanje rudnin in izgubljanje časa: Dr. Novšek, Jebul, Big Fak

Oddelek za ideološko indoktrinacijo in fizični razvoj: Nairami, 050 656 790

e-pošta: potlac@drustvo-dns.si

Direktor: Maradoni

Glavni štab: Rotovž

Kino

Dom kulture
Info: 33 31 214

Lepotica pod krinko, akcijska komedija. Režija Donald Petrie, igrata Sandra Bullock in Michael Caine.
četrtek, 3. maj do torek 8. maj ob 19h.

Na Kitajskem jedo pse, akcijska komedija. Režija Lasse Spang Olsen, igrata Dejan Cukič, Trine Dyrholm, Kim Bodnia.
četrtek 3. maja do torek 8. maj ob 21h
sreda 9. maj ob 19h in 21h

Mehikanka, romantična komedija. Režija Gore Verbinski, igrata Brad Pitt in Julia Roberts.
četrtek 10. maj do sreda 16. maj ob 19h in 21.15

Možje časti, drama. Režija George Tillman jr. Igrata Robert De Niro in Cuba Gooding Jr.
četrtek 17. maj do nedelja 20. maj ob 19h in 21.30

KC Janeza Trdine
Info: 33 21 214

Poker, triler. Režija Vinci Vogue Anžlovar. Igrajo Borut Veselko, Aljoša Rebolj, Pavle Ravnohrib, Urška Božič.
četrtek 3. maj do nedelja 6. maj ob 17.30, 19.30 in 21.30
ponedeljek 7. maj ob 19h in 21h
četrtek 10. maj ob 18.30 in 20.30
nedelja 13. maj do sreda 16. maj ob 18.30 in 20.30

Patriot, vojna drama. Režija Roland Emmerich. Igra Mel Gibson.
četrtek, 17. maj ob 20h
nedelja 20. maj ob 20h
torek 22. maj ob 20h

Forresterjevo odkritje, fantazijska drama. Režija Gus Van Sant, igra Sean Connery.
sobota 26. maj in nedelja 27. maj ob 18.30 in 21h.
ponedeljek 29. maj in torek 30. maj ob 20h.

DVD projekcije

Knjigarna Goga

četrtek, 10. maj ob 20h: **Snemalec**, Buster Keaton, ZDA (1928), nemi
petek, 18. maj ob 20h: **Zora** - Friedrich Wilhelm Murnau, ZDA (1927), nemi
četrtek, 24. maj ob 20h: **Nanuk s Severa** - Robert J. Flaherty, nemi, ZDA (1922).
četrtek, 31. maj ob 20h: **Množica** - King Vidor, ZDA (1928), nemi

LokalPatriot

četrtek, 3. maj ob 20h: **Talented Mr. Ripley**, triler
sreda, 9. maj ob 20h: **Sončni krik**, kriminalka
torek, 22. maj ob 20h: **The Rocky Horror Pictura Show**, mjuzikl

Koncerti

Knjigarna GOGA

petek, 11. maj ob 19.30: Glasbeni večer Glasbene šole Marjana Kozine.
petek, 25. maj ob 19.30: Glasbeni večer Glasbene šole Marjana Kozine.

Kulturni center Janeza Trdine

torek, 8. maj ob 20h:
Camerata Labacensis, komorni godalni orkester RTV Slovenija.
petek, 11. maj ob 19.30:
Medobmočna revija odraslih pevskih zborov, 1.del.
sobota, 12. maj ob 19.30:
Medobmočna revija odraslih pevskih zborov, 2.del.
ponedeljek, 21. maj ob 19h:
Letna produkcija **glasbene šole Marjana Kozine**.
sreda, 23. maj ob 20h:
Ansambel Gaucho.

LokalPatriot

sobota, 5. maj ob 21h:
Hiša. Predstavitve plošče Nevarna razmerja. Ena redkih skupin na slovenskem glasbenem prizorišču, ki nadaljuje tradicijo večglasnega petja v slogu skupin Crosby, Stills, Nash & Young, The Byrds in The Eagles.
četrtek, 10. maj ob 20h:
Prospect. Pravkar izdani prvenec zaznamuje eksperimentalni heavy metala in nekonvencionalna psihadelika. Začetek četrtkovih koncertov mladih, neveljavljenih skupin.
petek, 18. maj ob 21h:
General Lojze. Skupino se je skoraj po dvajsetih letih spet zbrala in sestavila repertoar starih in novih komadov. Specifičen zvok, ruski melos in zabavni aranžmaji.
petek, 25. maj ob 21h:
Fake orhestra. Osemčlanska, instrumentalno-vokalna zasedba iz Ljubljane, s specifično izdelanim glasbenim izrazom, ki kombinira džez, rok, pop in etno glasbo.

Gledališče

Dom kulture

torek, 8. maj ob 16h:
Boris A. Novak: V ozvezdju postelje. Otroška dramska predstava.
četrtek, 24. maj ob 16h:
J. Vandot, A. Čar: Kekec. Otroška lutkovna predstava.

Kulturni center Janeza Trdine

sreda, 9. maj ob 20h:
Vinko Moderndorfer: Mama je umrla dvakrat.
Gostovanje amaterskega gledališča Prečna.

Ples

Kulturni center Janeza Trdine

torek, 15. maj ob 18h:
Produkcija oddelka za ples Glasbene šole Marjana Kozine.
sobota, 19. maj ob 19.30:
Plesna predstava **Ko zaprem oči** plesnega društva Terpsihora.
torek, 22. maj ob 18.00 uri:
Zaključna produkcija Plesnega društva Terpsihora.

Fotografija

Knjigarna GOGA

maj: **Borut Peterlin**. Izbor zgodnjih del.

LokalPatriot

četrtek, 24. maj ob 20h: **Pogovor z Borutom Peterlinom**.

Likovne razstave

Dolenjski muzej - Jakčev dom

maj: **Božidar Jakac in Novo mesto**. Tematska razstava likovnih del.

Galerija Kralj

maj: **Jurij Kravcov**, ruski slikar.

Galerija Krka

torek, 22. maja, ob 20h:
Gorazd Vahn. Otvoritev razstave najnovejših del ilustratorja Gorazda Vahna.

Galerija Likovnih samorastnikov Trebnje

maj: **Likovni samorastniki**, stalna zbirka.

Muzejske razstave

Dolenjski muzej - Galerija

maj: **Medičarstvo in cvetličarstvo na Dolenjskem**. Etnološka razstava.

Dolenjski muzej - Mala dvorana

Do 20. maja: **Dekleta in šola**. Gostujoča razstava Zgodovinskega arhiva Ptuj. Prikaz 2000-letne zgodovine izobraževanja deklet in žensk na Slovenskem, s poudarkom na mestu Ptuj. Razstava je vsebinsko razdeljena na osem scen, ki so zasnovane tako, da izpostavijo zmerom drugačen, za neko obdobje značilen prostor izobraževanja.

Literarni večeri

Galerija Krka

ponedeljek, 14. maj ob 20h:
Pesnica **Neža Maurer** bo gostja otvoritvenega večera 24. dolenjskega knjižnega sejma. Njena sogovornica bo Alenka Bole Vrabec, glasbeno noto večeru bo dodala violinistka Petra Božič.
petek, 18. maj ob 18h:
Primož Suhadolčan, mladinski pisatelj, se bo pogovarjal z mlajšimi literati.

Knjigarna GOGA

Petek, 4. maj ob 19.30: **Jani Virk**. Z avtorjem se bo o njegovi zadnji knjigi Smeš za leseno pregrado pogovarjala Brigita Judež.
Četrtek, 17. maj ob 19.30: **Literarni maraton** v sodelovanju z Literarnim društvom Dragotina Ketteja. Srečanje z mladimi literati (srednješolci). Moderatorica je Klavdija Kotar.
Sobota, 19. maj ob 19.30: **Literarni maraton** v sodelovanju z Literarnim društvom Dragotina Ketteja. Srečanje z literati iz Virovitice (Hrvaška) in z v hrvaščini pišoči člani Literarnega kluba Dragotina Ketteja. Gostje: Draga Vranješ-Vargović, Karlo Vranješ, Jadranka Matić-Zupančič, Ljubica Nenadić, Mihail Gričarškeledžija Moderatorica je Klavdija Kotar.

Knjiga

Galerija Krka

Od ponedeljka 14. maja do petka 18. maja: **24. dolenjski knjižni sejem**. Sejem je odprt vsak dan od 8. do 20. ure.
Na sejmu bo Knjigarna Mladinske knjige iz Novega mesta razstavila **novozdane knjige vseh slovenskih založb**, ki so izšle od maja 2000 do maja 2001.
Knjižnica Mirana Jarca bo pripravila razstavo **Slavko Grum: Med Novim mestom in Dunajem** in razstavo **Dela pesnice, pisateljice in publicistke Neže Maurer**.
sreda, 16.5. ob 20h:
Ivan Stopar, slovenski umetnostni zgodovinar. Predstavitve najnovejše knjige iz zbirke Grajske stavbe: Dolenjska - Porečje Krke. Moderator večera bo Andrej Bartelj. Glasbeno noto večeru bo dodal Kvartet kljunastih flavt Air.

Knjigarna GOGA

Klub knjižnih črvičkov vabi najmlajše bralce na srečanja, ki so vsak drugi četrtek. Prijave in informacije v Knjigarni Goga na tel: 393 08 02.

Predavanja

Rotovž, balkon Leona Štuklja, Glavni trg, Novo mesto

25. maj ob 20h, dan mladosti: **Dr. Novšek** bo na ta za vse vas veliki dan predaval o silah kontinuitete in nekaterih z njimi povezanih rečmi. Odlomek iz gradiva za predavanje: *"Medtem ko so se levo-sredinske sile kontinuitete (npr. LDS) popolnoma prilagodile novim časom in sistemom v desetih letih samostojne Slovenije (navzven so se formalno temeljito reciklirali in nastopajo kot nosilci neke nove kapitalistične tržno-gospodarsko usmerjene družbe, podprte z vso sodobno informacijsko tehnologijo, vsebinsko in ideološko pa jo vodi garda, ki se je kalila v železnih časih post-Titove Jugoslavije), so se sile desne kontinuitete formalno preobrazile ali v delavske brigade (npr. DNS z geslom vodilnih struktur: "radi imamo entuziazem, še bolj pa vas ljubimo, če delate zastoj") ali v jurišne petokolonske odrede z ultra pičkohvatnimi impotentno karizmatičnimi voditelji (npr. SDS), vsebinsko pa se njihovi voditelji naslanjajo na Kardejevo samoupravljanje ali na principe Stalinove NKVD."*

Okroglo mize

LokalPatriot

Ponedeljek, 14. maj ob 17h: **Evropska unija**. Tretji del multimedijske predstavitve EU z gosti. Tema bo študentska problematika in položaj študentskih servisov po vstopu v EU.

Šport

Stadion Portoval

NOGOMET - ŽNL
20. maj ob 10h: **Novo mesto : Škale**
NOGOMET - 2SNL
6. maj ob 17h: **Novo mesto : Zagorje**
20. maj ob 17h: **Novo mesto : Triglav**
27. maj 17h: **Novo mesto : Šmartno**
3. 6. 17h: **Novo mesto : Pohorje**
NOGOMET - 1SNL - mladinci
5. maj ob 15h: **Novo mesto : Dravograd**
26. maj ob 15h: **Novo mesto : Mura**

ŠD Marof

ROKOMET - 2DRL - m
26. maj ob 20h: **Novo mesto : Radgona**
12. maj ob 20h: **Novo mesto : Kamnik**

DNS obvešča

CVIČKARIJA 2001: Kulturno-etnološki in enološki del programa Cvičkarije 2001, ki bo **16. maja v Križankah v Ljubljani**, bo v precejšnji meri namenjen predstavitvi rdečkastega dolenjskega posebnega cvička, ki bo s svojo navzočnostjo na prizorišču gotovo popestril kulturni program. Posebnost prireditve bo nastop pihalne godbe, ki s svojim nastopom vedno razgreje srca prisotnih obiskovalcev pred večernim, koncertnim delom prireditve. V t.i. študentskem delu prireditve pa so organizatorji zvesti tradiciji, kjer hočejo z nastopom kvalitetnih skupin doseči vrhunec, zato so pri izboru nastopajočih pozorni in se trudijo izbrati takšne glasbene izvajalce, da bodo zadovoljili prefinjen okus, zabave željnih, obiskovalcev.

AEROBIKA HOP KLUBA: programi potekajo vse dni v tednu - člani DNS imajo 20% popusta.

TAE BO: torek ob 20.15 - KC Janez Trdina, četrtek ob 19.00 in 20.00 - Dvorana Leona Štuklja

ROPE SKIPPING: torek ob 19.00 - KC Janez Trdina

ŠTUDENSKI BUSI

V LJUBLJANO:
odhodi - nedelja
ob 19.15, 19.45, 20.15
izpred stare občine
IZ LJUBLJANE
odhodi - petek
1340 izpred poslovne stavbe Mercator
13.50 izpred Francoske ambasade
V MARIBOR
odhod - nedelja
18.30 izpred stare občine
Popusta na busih bodo deležni samo tisti, ki imajo DNS-jevo novo člansko izkaznico.

BONI: Prodaja študentskih bonov poteka nemoteno vsak delovni dan med 8.00 in 15.00 uro. Na mesec vam pripada toliko bonov, kolikor delavnih dni je v mesecu.

DIJAS: V organizaciji dijaške sekcije DNS se ob vikendih odvijajo razne delavnice. Dijaki so vključeni v kuharski tečaj, računalniški tečaj, likovne delavnice, tečaj astronomije, radioamaterstva, govorice nemih, jahanja in aranžerstva.

PRAVNA POMOČ: DNS nudi študentom in dijakom brezplačno pravno pomoč, vsak petek od 17.30 - 18.30 na Prešernovem trgu 6.

KNJIŽICA UGODNOSTI IN POPUSTOV: Če še nisi dobil letošnje knjižice ugodnosti in popustov, se oglasi na Infotočki Dnš z originalnim potrdilom o vpisu in svojo fotografijo, da ti izdelamo člansko izkaznico, s katero boš lahko koristil ugodnosti, ki ti jih knjižica nudi.

DRUŠTVO NOVOGOSPODARSTVA

foto put

park

novomeški mladinski časopis
št. 8, letnik IV, maj 2001

ISSN 1408-7189

Knjižnica Mirana Jarca
Rozmanova ulica 26

8000 Novo mesto

foto: Tomaž Grdin

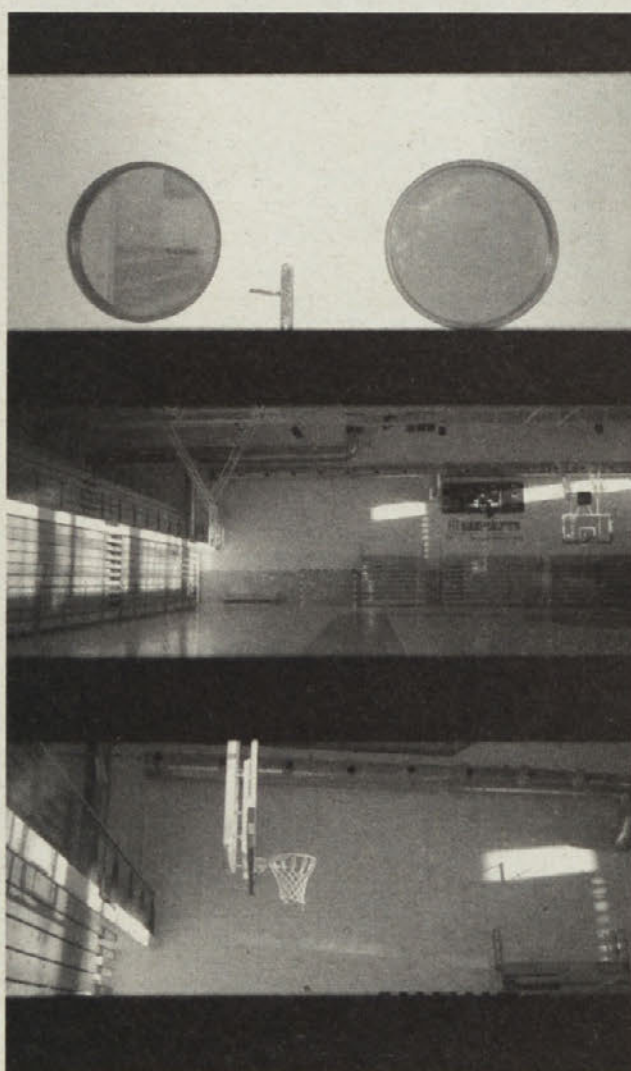

foto: Ana Kozar

foto: Miha Žnidaršič

foto: Miha Žnidaršič

Novo mesto je bogatejše za pet fotografov. Pet ljudi, ki jih zanima fotografija kot medij izražanja ali pa jim daje zadovoljstvo. Na fotografsko delavnico, ki jo je organiziral SLKD, se je odzvalo pet aktivnih znanježercev, želnih fotografskega znanja. Cilj fotografske delavnice je bil narediti fotografije, s katerimi bi se prijavili na mednarodni razpis "Ohranitev kulturne dediščine". S fotografijo torej pokazati vsakdanje Novo mesto v nekoliko drugačni svetlobi. Fotografije so le podaljšek tistega, kar ima avtor v glavi, potrebno se je samo naučiti te podaljške čim bolj fotografsko izraziti. So pa fotografije last vsakega opazovalca, kajti vsak lahko kaj svojega vidi v njih. Tako je teh pet ljudi pokazalo, kako svetloba riše sliko njim. Vi pa te fotografije podoživite na svoj način: pojdite tja, kjer so stali oni, in podoživite čar tistega prostora.

Člani delavnice Miha Žnidaršič, Katarina Kovačič, Viktorija Bajec, Andreja Češarek, Ana Kozar so ustvarjali pod vodstvom mentorjev Tomaža Grdina in Boruta Peterlina.

Tomaž Grdin

novomeški mladinski časopis

Odgovorni urednik: Damir Skenderović
Pomočnik odgovornega urednika: Uroš Lubej
Uredništvo: Tina Ban, Boris Blaič, Marijan Dovič,
Rok Jožef, Petra Ostanek, Damijan Šinigoj
Oblikovanje in prelom: Igor Ajdišek
Naslovnica: foto Borut Peterlin
Ilustracije: Iztok Kovačič
Redakcija in jezikovni pregled: Uroš Lubej

Ustanovitelj: DNS
Izdajatelj: Založba Goga
Za založbo: Gregor Macedoni
Trženje: David Bratož
Naročila in distribucija:
tel.: 07 393 08 12
e-pošta: park.narocila@drustvo-dns.si
Filmi in tisk: Špes grafika

Naslov uredništva:
Park – Založba Goga
Prešernov trg 8
8000 Novo mesto
e-pošta: park@drustvo-dns.si

ZALOŽBA GOGA

Odpiramo novi fotostudio v TPC Bršljin

Izdelujemo tudi digitalne fotografije

Ohranjamo vaše spomine

Glavni trg 15, Novo mesto (07) 337 28 70
Novi trg, Novo mesto (07) 332 33 66
Podbeškova ulica 4, Novo mesto (07) 393 02 50
Trg svobode 9, Sevnica (07) 814 14 96
Cesta krških žrtev 141, Krško (07) 488 04 14
Cesta zmage 34, Zagorje (03) 566 85 10

PRIDI IN SE SPREHODI PO SVOJEM PARKU!